List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!

na številko v oklepajuki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je številka (318) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 317. **Chicago, Ill., 7. oktobra (October) 1913.** **Leto (Vol.) VIII.**

Sodnik podlegel stavkarjem.

Škandalozni "injunction" razveljavljen. Sodnik priznal, da je delal krivico uniji. Shodi in parade zopet na dnevnem redu. Zapeljani štrajkolomci ušli tiranom iz rok. Slovenski stari grešniki lovijo skebe.

(Miners Bulletin in zvirna poročila.)

Calumet, Mich., 1. okt. — Stavkajoči rudarji so spet na boljšem. Okrožni sodnik O'Brien je v ponedeljek razveljavil svoj "injunction", katerega je izdal nekaj dni poprej proti stavkarjem na ukaz rudniških despotov. Sodnik je sam priznal, da je 'injunction' neutemeljen in da je prizadjal veliko krvico Western Federation of Miners. Sodnik je govoril resnico, toda kdo bo pa poravnal krivico, katero je prizadjal rudarjem škandalozni 'indžunkšn'? Na stotine štrajkarjev je bilo aretiranih in djanih v zapor, brez da bi kaj zakrivili — le radi "indžunkšna".

Stavkarji so sedaj v istem položaju, kakor so bili poprej. Postavljati smejo pikete, prirejati parade in shode. Nihče jim ne sme tega braniti. Ves boj je sedaj naperjen proti skebom. Da bi le enkrat ugnali to sodrgo, potem bo stavka kmalu dobljena.

Da so štrajkarji trdni in složni, dokazuje zopet veliki sprevod v Palestro in veselica slovenskih in hrvatskih stavkarjev zadnjo nedeljo. Silna množica stavkarjev, njihovih žen in otrok, ki se je valila, kakor reka po ulicah v nedeljo popoldne, je najboljše znamenje, da so rudniške družbe v teških škripcih in da še ne bodo tako lahko potlačile zavednega delavstva. Veselica v italijanski dvorani je tudi pokazala, da vrste slovenskih in hrvatskih štrajkarjev stoje še vedno čvrste. Poleg zabave — petja in deklamiranja — navduševali so navzoče rudarje govorniki Jos. Domić, organizator iz okrožja svinčenih rudnikov v Missouri, Tomo Strižić, Guy Miler in Frank Šavs. Jeklena volja za nadaljevanje boja in neomajana vera v končno zmago napolnjuje srca jugoslovanskih delavcev v Calumetu, zlasti hrvatski rudarji nadkrilijo vse. Tukajšnja "Hrv. Sloboda" piše v zadnji številki: "Štrajkarji so močni in vstrajni, kakor prvi dan stavke. Ne bojte se delavci širom sveta, calumetski bratje vas ne bodo osramotili."

Aretacija slovenskih junakinj.

Pred par dnevi je bila aretirana Mrs. Katarina Junko, vrla sodružica in zavedna žena v vrstah delavskega razreda. Obdolžili so jo, da je napadla nekega delavskega izdajalca, skeba. Ko je prišla pred sodnika Armita v Lauriumu, je bila takoj oproščena. Tožitelj, kateri je bil navzoč, ni znal povedati, kaj mu je storila, kar je dokaz, da mu ni storila nič. — V torek je vojaški častnik aretiral znano sodružico Ano Klemenc, ko je na sedmi cesti nagovorila gručo slovenskih skebov. Mrs. Klemenc jim je mirno rekla, da naj gredo domov in da se naj pridružijo štrajkarjem; med tem so pritekli deputiji in zavpili nad skebom, kateri se je nekam obotavljal: "Ti strahopetec, ali se ženske bojiš in ne greš na delo?" Nato so deputiji — bilo jih je osem ali deset — s silo vlekli skeba naprej. Vojak, kateri je gledal prizor, je pa aretiral sodružico Klemenc, češ da mora biti doma, ne pa na cesti nadlegovati skebov. Bila je v zaporu pet ur, nakar so jo izpustili pod jamčevino. Ako bi le bilo kaj več takih junakinj kot sta Katarina Junko in Ana Klemenc, bilo bi dobro. Toda žal ,ravno med Slovenci je še vedno največ skebov, tako, da se celo Calumet & Hecla Co. hvali po svojih časopisih, da so "Austrians" najboljši, kar se skebstva tiče.

Pred par dnevi je deputi v South Range vrgel na tla nekega stavkarja, kateri je bil veliko slabejši od njega in ga neusmiljeno tolkel s pestmi. Štrajkarju so morali priti na pomoč miličarji in z bajoneti so prisilili surovega deputija, da je odnehal. Ko je prišel ta slučaj pred sodišče, je okrožni pravdnik Lucas, rodom Hrvat, omilil obtožnico, tako da je surovi deputi dobil le $15. denarne kazni, katero je plačala Baltic Mining Co. Pravdnk Lucas se je že večkrat izkazal, da ima veliko srce za tolovajske deputije, a kadar pa pride štrajkar pred sodišče, takrat pa toži, da je kaj. Delavci si bomo "prijatelja" Lucasa dobro zapomnili.

John Šuštaršič ima salun v Lauriumu. Ker pa ima bolj slab "biznes", je sedaj postal kampanijski prigánjač skebov. Prva dva, katera je vlovil, sta Martin Simonič in Martin Umek, prava bratca njegove sorte. Šuštaršič je navadni bluffer in hinavec prve vrste. Obenem je — i seveda! — zvest podrepnik Lukčev, cerkevni odbornik, kateri vsak čas poljubi žegnano copato. Drži se kot živ svetnik. Večina Slovencev se ga že od nekdaj ogiblje, a sedaj se bodo pa še bolj ogibali njegovega saluna kakor gadjega gnezda. Šuštaršič dela vso čast katoliški skebariji! — John D. Puhek, glavni tajnik "Slovensko-Hrvatske Zveze", je še vedno skeb; nihče se pa ne gane v tej jednoti, da bi odpravil sramoto, ki jo je s tem zadela. John R. Šterbenc, bivši glavni predsednik "Kranjsko Slovensko Katoliške Jednote" je tudi skeb. Slava!

Zavedni delavci pomagajo.

Jugoslovanski socialistični klub v Chisholmu Minn., kateri šteje samo 17 članov, je poslal $234.25 v pomoč štrajkarjem v bakrenem okrožju. Tu se vidi, kaj premore tudi par zavednih delavcev, ako se složno zavzamejo za dobro stvar. Finska socialistična organizacija je do danes prispevala že čez 1000 dolarjev. Ernest Mills, gl. tajnik Western Federaton of Miners je prejel do zadnj. tedna čez $20.000 za michiganske stavkarje od raznih unij širom Amerike. V tem znesku pa ni vštet posebni assesment premogarske organizacije in drugih unij.

Upamo, da tudi slovenski klubi ne bodo zaostali, kakor tudi vsa napredna podporna društva. Pomagajte vsak po svoji moči našim bratom v Michiganu, da bodo lažje vstrajali v teškem boju in čimprej dosegli zmago. Pomagajte jim in s tem pomagate tudi sami sebi. Pošljite prispevke na John Verderbarja, 2708 So. Lawndale ave., Chicago, Ill. Vsi prispevki ,ki jih prejme on, bodo izkazani v Glasilu S. N. P. J.

Skebje uhajajo.

The Quincy Mining Co. je najela — kakor smo že zadnjič poročali — okrog 40 skebov v Chicagi. Najela jih je potom "Austrian-American" deloposredovalnice na 29 Madison St. Agentom v tem brlogu — prodane duše — se je posrečilo vjeti na limanice brezposelne delavce s sladko-lažnjivimi obljubami. Zapeljani delavci so večinoma Poljaki, Grki, nekaj Amerikancev in en Tartar. V bakrenih rudnikih niso še nikdar delali; nekaj jih je delalo v premogokopih. Agentje so jim obljubili $2.50 dnevne plače in hrano s stanovanjem vred za $4 tedensko. Rekli so jim tudi, da je lahko delati v rudniku. O štrajku so seveda previdno molčali, dasirano so jih delavci vprašali, če je morda stavka tamkaj. Ko so pa zapeljane reveže pripeljali v Quincy Mills in vrgli tamkaj iz vlaka, obkolili so jih takoj vojaki in odpeljali v neko hišo, kjer so s silo morali podpisati listino, katera je vsebovala izjavo, da podpisani ne bo pristopil k nobeni uniji. To jih je prepričalo, da je štrajk ,ali pomagati si niso mogli. Vojaki in deputiji so jih stražili, da se ni mogel nihče ganiti iz hiše. Drugi dan so jih zapodili v rudnik na delo. Vihteti so morali lopate in kramp in pehati teške kare, da jim je kar sape zmanjkovalo. Večina med njimi ni še nikdar opravljala tako teškega dela pod zemljo in naravno par ur dela jih je tako zmučilo ,da so omagani obležali na tleh. Ali priganjači so jim bili za petami in suvali jih z zmerjanjem in s surovimi kletvami, češ da vsaka "partija" mora naložiti najmanj 16 kar na dan. In hrana? Za zajutrek so dobili po dva kuhana jajca, košček kruha in skodelico umazane, kavi podobne vode. Opoldne so našli v "pelu" tenko odrezan kos kruha in dve balonjski klobasici, a zvečer pa skodelico redke fižolove juhe, dva koščka "hamburg steaka" in umazano vodo. Ko so se pritožili, da to ni dovolj hrane za tako teško delo, rekel jim je deputi: "Ako niste s tem zadovoljni, pojdite v pekel!" — Zapeljane reveže je tako postopanje naravno silno razjezilo, zlasti ko so že znali, da je štrajk in da so bili najeti kot štrajkolomci. Takoj tretji dan je 24 teh zapeljancev povedalo deputijem in bossom, da ne marajo več delati in da hočejo svojo plačo. Deputiji jih niso mogli prisiliti, da bi šli v jamo, prišel je superintendent rudniške družbe in jim ukazal, da se naj postavijo v vrsto. Nato so šli drug za drugim mimo njega in vsak je dobil kuverto, na kateri je bil zabeležen znesek z odbitkom za hrano in stanovanje. Ko so importirani reveži odprli kuverte, bile so — prazne. Nato so jih deputiji izgnali iz hiše z grdimi psovkami in zasmehovanjem, češ: "Sedaj pa pojdite nazaj v Chicago, ako imate dobre čevlje!" Na cesti so srečali štrajkarja, kateri jih je odvedel v unijsko dvorano v Hancocku. Tam so povedali, kaj so doživeli in sicer so prisegli pred javnim notarjem, da je vse to resnica.

To je krasna slika, kako tiranske rudniške družbe postopajo celo s skebi in obenem svarilo vsem brezposelnim delavcem, da se bodo znali čuvati prodajalcev naravnost v sužnost.

Star suženj in star skeb.

Najbolj žalostna prikazen med vsemi slovenskimi skebi je brez dvoma stari Nik Saitz iz Blue Jacketa. Sivi lasje in onemogli, otrpnjeni udje, a kljub temu se vleče dan za dnevom na skebsko delo. Nik dela pri C. & H. že 37 let. V svoji mladosti je bil orjak po postavi in moči. Danes več ni niti senca tega. Vzgojil je trop otrok, fantov, a vzlic temu se ne more preživeti, da ne bi vjel še ten par dolarjev, med tem ko drugi stavkajo. Njegov prijatelj ga je pred kratkim vprašal, zakaj ne dobi pokojnine, katero je obljubila Calumet & Hecla Co. svojim starim sužnjem. "Jaz stanujem na kompanijskem gruntu in če ne delam, mi bo kompanija preveč računala za zemljiški rent in za vodo," odgovoril je stari skeb. Tu imate! 37 let suženj, a nazadnje skeb! Sužnost mu je najbrž okostenela tudi možgane, da drugega ne misli, kakor da mora do smrti živeti v sužnosti in na stare dni — v sramoti.

(Nadaljevanje na 4. strani v 1. koloni)

MILJON DOLARJEV ZA POBIJANJE SOCIALIZMA.

Iz Charlestona, W. Va., prihaja vest, da so se tamkaj sešli kapitalisti, ki posedujejo premogovnike v West Virginiji, z namenom, da organizirajo kampanjo proti socializmu. Organizirali so "Operators' Protective Association" in "zmetali skupaj" milion dolarjev v svrho, da ustavijo rastočo misel socializma v Virginiji. Po zadnjem velikem štrajku je namreč socialistična misel tako vzplamtela med premogarji v omenjeni državi, da je kapitaliste prevzel oprav̌ičen strah, da ne bi pri bodočih volitvah socialisti prodrli na celi črti. In sedaj pojdejo kapitalisti s polnim žakljem dolarjev v boj proti socialistom. Najeli bodo cel regiment agentov, ki bodo pisali in klepetali, da se bo kar treslo. Poklicali bodo na pomoč tudi katoliške duhovne a lá Janez Kranjec, ki so vsikdar ponižni hlapci kapitalizma. Nobeno sredstvo ne bo prepodlo, nobena laž preostudna, da je ne bi porabili.

Le naprej! Socialisti, ljubimo boj, kajti boj rodi nove socialiste. **Milion krvavih dolarjev, ki so jih skovali s težkim znojem delavci, bo rodil milion novih socialistov!**

MORILEC REV. SCHMIDT.

Rev. Hans Schmidt, katoliški duhoven, kateri je umoril Ano Aumuller v New Yorku je bil zadnji petek pred mrliškoogledno poroto. Porotnikom so bili izbrani sami milionarji iz Wall Streeta, ki jih je koroner Feinberg nalašč pozval za ta slučaj. Ko je koroner izjavil, da bodo kosi umorjene deklice pokopani na brezplačnem groblju za ubožce, ako se nihče ne oglasi, da bi plačal za grob, vstal je Schmidt in molče vrgel proti koronerju rožni venec in bankovec za dva dolarja. Priskočil je policaj in potegnil duhovna nazaj na sedež. Morilec je bil pomilovanja vredna figura. Odkar je v zaporu, se ni nič bril in obraz mu je obrasla grda, kuštrava brada. Oči in poteze na čelu so kazale, da duhoven silno trpi pod duševnim pritiskom.

Med navzočim občinstvom je bilo največ ženstva. Prva priča je bila Mary Baum, mlado dekle iz Shady Side, N. Y., katera je prva našla kos trupla umorjene deklice v vodi. Nato je pričal dr. G. W. Simpson, kateri je preiskaval najdene kose trupla. Izjavil je, da po njegovem mnenju je duhoven mesaril deklico na kose, ko je bila še na pol živa. Pri teh besedah je vse navzoče pretresla zona. Detektivi so predložili kos papirja, katerega so našli v Schmidtovem privatnem stanovanju in na katerem je duhoven narisal truplo deklice in zaznamoval posamezne dele, kako jih bo rezal, ko se je pripravljal na satansko delo. Obris na papirju se je popolnoma strinjal s kosi umorjenega trupla.

Po končanem izpraševanju detektivov, ki so predložili celotno Schmidtovo izpoved o umoru, je porota izrekla, da je Ana Aumuller umrla od roke Rev. Hansa Schmidta, kateri se ima izročiti veleporoti. Morilec pojde kmalu pred sodišče. Psihijatri, ki so zadnje dni opazovali Schmidta, so vsi soglasno izjavili, da je duhoven abnormalen, toda popolnoma pri zdravi pameti.

PRIVATNI BANKIR IZGINIL.

Pueblo, Colo. 5. oktobra. — Tukaj je neznamokam odšel Sava Radakovich (menda Srb) in ž njim $100.000, prihranki mnogih delavcev, ki so vposleni v jeklarnah.

Policija sodi, da jo je Radakovich popihal preko oceana.

Delavci! Pazite komu izročate v varstvo svoje novce!

Nov boj proti trustom.

Še ni stopila v veljavo ne carinska, ne denarna in bančna reforma, pa že prihaja vest iz Washingtona, da dela predsednik Wilson že nove načrte, kako bi spravil v veljavo tretji zakonski načrt, ki vsebuje veliko več popra, kakor oba ostala dva. Gre se namreč zdaj za novo postavo proti trustom. Kongres bo imel dosti baviti se z njo celo zimo. Predsednik se je dalje izrazil, da smatra vse tri postave kot skup spadajočo celoto. One imajo predstavljati izvršitev volilnih obljub in on bi jih že rad videl izpolnjene, dokler imata obe zbornici demokratično večino.

Nova protitrustična postava je pa za predsednika več, kakor izpolnitev volilnih obljub.

Poleg bančne reforme je to pravi ultimat celi kapitalistični družbi, katere moč hoče Wilson streti.

Pri tej priliki se lahko spomnimo, s kako vztrajnostjo se je Wilson v svojih volilnih govorih obračal proti monopolom trustov. Skoro izključno to je bila podlaga vseh njegovih predavanj. Njegova izvajanja so postala vèasih kar strastna.

V svojem govoru v Columbusu je rekel, da hoče "amerikansko življenje spraviti nazaj pod tiste pogoje, na katere smo bili enkrat tako ponosni." Ti pogoji so kakor se je pozneje izrazil, zopetna omogočitev konkurence.

"Obrtni in trgovinski pogoji se morajo tako preustrojiti, da pride zopet sposobnost in spretnost na to mesto, kjer vlada sedaj samo — moč"

Ko so mu ugovarjali, češ da bodo trusti to z vso svojo močjo preprečili, magari tudi z uprizoritvijo umetnih panik, je grozeče vzkliknil, da on ne more verjeti na tako propalost. "Če pa se ima to vseeno izvršiti, potem obljubljam postaviti vislice" — vsekakor le vislice sramu, je potem previdno pristavil.

Torej zopetna obnovitev konkurenčne obrti, to je utež, s katero hoče Wilson obesiti truste na klin. Nova postava se bo gibala torej v tej smeri. Lahko napeto pričakujemo, s kakimi sredstvi ima biti ta umotvor dopolnjen. Sedanja protitrustična postava, ki je že čez 20 let v veljavi, si je postavila jednak cilj. Pa kljubu temu, da je sledila sodnijska razpustitev ena za drugo, so se razvili trusti mogočneje, kakor kadarkoli poprej. Ime je šum in puh, so rekli iznajdljivi trustičarji. Pri vsaki razpustitvi so dobili akcionarji visoke dividende, tako jim ni bilo ničesar bolj zaželjenega, kakor danes ali jutri zopet kaka razpustitev, ki je imela zdatno polniti njihove mošnjičke.

Kaj misli napraviti Wilson? Nekoč se je izrazil, da se morajo deli razpuščenih trustov napraviti samostojni in jim preprečiti, ako bi se hoteli zopet zvezati. S tem upa, da bo mogoče razviti konkurenco med njimi. Vprašanje je, kako hoče prisiliti to samostojnost, — proti volji akcionarjev, ki se počutijo mnogo bolje pri trustu. Tudi noče ničesar vedeti o kaki industrielni komisiji, ki bi imela nadzorovati in preiskovati akcijske družbe, podobno, kakor je postavljena danes mednarodna obrtna komisija nad železničnimi družbami. Komisija sme imeti le preiskovalno, nikakor pa ne končno razsodilno moč. Odklanja tudi misel, da bi prevzela monopole država pod svojo oblast, ker se to ne strinja z malomeščanskimi — demokratičnimi načeli, katere zastopa Wilson. Prosta nemotena konkurenčna obrt, to je edino zdravilo ,s katerim hoče Wilson na vsak način prodreti in ga vsiliti z vsemi na razpolago mu stoječimi močmi bolni trustjanski človeški družbi.

Kakor smo že prej izvajali, se podi Wilson za utopijo, ker hoče priviti današnji kapitalistični proizvajalni način nazaj na staro stopinjo. Njegov prvi korak k temu, bančna reforma, ima ravno nasprotni upliv. Pod pretvezo, vzeti denarni monopol množini kapitalistov, se pričenja začetek denarnega monopola vlade. Pri predstoječih zaprekah denarnih financ,so namreč daljni in drastičnejši koraki neobhodno potrebni. Vodilna misel bančne reforme je seveda, s kreditom podpirati manjše podjetnike. Je pa seveda popolnoma brezuspešno upanje, napraviti jih zmožne konkurirati z mogočnimi trusti. Neizogibne izgube bodo temu začetku kmalu ustavile pot. Poizkus zlomiti truste, napraviti jih neškodljive, je torej po načrtu Wilsona popolnoma temu odgovarjajoč, razumljiv korak.

Da bo to napačen korak, ne dvomimo niti trenutka. To pa tembolj, ker se je ravno buržoazija vseh dežel postavila z otvoritvijo panamskega prekopa takim nalogam nasproti, kakršnih ne more nobeno malomeščanstvo obvladati in morejo biti rešene le z velikanskimi sredstvi.

Mehika.

Iz El Paze, Tex. poročajo, da so bili 2. okt. v bližini Sante Rozalije veliki izgredi. Cel okraj izgleda, kakor krvavo bojišče.

Iz vseh poročil, ki prihajajo od tam, se vidi, da se bijejo sedaj tam hudi, ognjeviti boji, ki imajo odločiti o vladi mogoče ne samo v državi Chihuahua, ampak v vseh severnih državah meksikanske republike.

Na meji se tepo.

El Paso, Tex., 28. sept. — Sinoči je mexikanska federalna kavalerija streljala na oddelek kavalerije Z. D., ko je ta kakih 15 milj vzhodno od tu patrulirala mejo. Nobeden Amerikancev ni bil ranjen in častniki so danes izpovedali, da ni na streljanje niti eden vojakov odgovoril, dasi je padlo od nasprotne strani okoli štirideset strelov.

Ljudje pa, ki so bili v bližini, pravijo ,da so tudi Amerikanci streljali in da je morala mexikanska rekagnoscijska patrulja, broječa 40 glav, odposlana od Juarec-a iskati kritja (zavetja). Tako si želijo naši ljubi vojaki miru.

Tekstilnj delavci zopet organizirani.

Worcester, Mass. — Ker je prejšnja organizacija tekstilnih delavcev v Ludlov, Mass. propadla, se je kakor se poroča, posrečilo ustanoviti tu novo lokalno unijo združnih tekstilnih delavcev, ki pripada, kakor znano k A. F. of Labor. Kakih 1000 oseb raznih narodnosti se je pridružilo k novi organizaciji. Upati je, da bo nova organizacija vsekakor boljše izhajala, kakor je njena prednica. Mi ji želimo najboljšega uspeha in napredka.

Avstrijska polarna ekspedicija.

Profesor Evgen Oberhummer iz Dunaja je pismeno sporočil kontreadmiralu Peary-ju, da se pripravlja na južni tečaj avstrijska ekspedicija, ki ima kot glavno nalogo preiskovati južno od Wedell-ovega jezera. V ta namen je Avstrija kupila ladijo "Deutschland", ki je bila v ta namen že rabljena pod poveljstvom Filchnerja od nemške ekspedicije. Celo vodstvo prevzame dr. F. König, ki si je pridobil in zbral zelo veliko izkušenj iz preiskovanj Grönlandije in Alp. Kakor že Peary bo tudi ta ekspedicija rabila sani, katere bodo vlekli psi.

Iz naselbin.

Greensburg, Pa.
(County Jail.)

Dragi rojaki!

Pišem Vam jaz, nesrečni mladenič. Vsakemu je dobro znana moja nesreča. Dragi rojaki, zdaj se Vam lepo zahvaljujem vsem Slovencem za vaša darila, ki ste jih podarili meni w pomoč. Dobil sem zdaj oproščenja trideset dni in sicer do 30. oktobra. Upam, da bo do prošnje uslišane, zato vas, dragi rojaki prosim pomoči še zanaprej, če bode potreba.

Dragi rojaki, prosim imejte usmiljenje do mene. Naj si vsak pomisli sam na sebe, ker človek ne zna niti ure, niti minute, kdaj bo padel v nesrečo.

Prosim vas torej še enkrat vse Slovence in Hrvate, pomagajte mi, kolikor kdo more.

Zahvaljujem se vam ter vas vse pozdravljam

Jos. Erjave.

Fostoria, Tex.

Cenjeno uredništvo!

Zopet se oglašam. Spravil bi rad iz sebe, kar me tako tišči, da ne morem več v sebi držati.

Jako me grize natolcevanje Fr. Malita. Ta sirota, ki bi se moral pokoriti za človeka, kateremu je vzel življenje in s katerim je vzel tudi rednika nedolžnim otrokom, ta prešestnik naj si raje zakrije s svojimi krvavimi rokami svoj umazan obraz in naj lepo pokoro dela, pa pusti socialiste v miru.

S takim človekom se sploh ni vredno prerekati. Ako je za eno zločinstvo je tudi za drugo.

Mali, sram Te bodi. Ali veš, da nimaš nobene veljave več med svetom?!

Ali takrat, ko ti je uhajala sapa, si se pa obrnil na delavce?! Ta krat nisi gledal, kdo ti je dal podporo, da bi se z njo rešil sramotne smrti.

Takrat Ti je bilo vseeno, ali je darovalec tvojega kalibra, ali demokrat, ali socialist.

Radi svojega zadnjega dopisa sem dobil nekoliko "kikanja". Pa, kaj za to?! Jaz poročam samo resnico — vse je bilo tako, kakor sem poročal. — To pa rečem, nekateri ljudje plačajo za farme po $200 aker, pa suša vzame tudi njim, tako, kakor nam, ki smo plačali samo po $10 aker.

Kakor je bila v starem kraju suša in deževno vreme, tako tudi tukaj ni narava nič drugačna.

Vsaka sezona ima svoje čase in tudi vsako leto drugačno vreme.

Tako mislim, da se nisem s temi vrsticami nikomur zameril, ker poročam samo fakte.

Tako bom delal vedno, če bom pridelal kaj ali pa nič.

Nekateri me tudi obsojajo, da držim s klerikalno stranko.

Na to odgovarjam sledeče: Vera je v meni postranska stvar.

Če mi nanese, grem tudi v cerkev in bi držal vero, kakor gre, toda pri današnjih duhovnikih je ne moreš.

Pravijo, kakoršen pastir, taka čreda. Če so pastirji slabi, tudi čreda nima zaupanja v nje. Tako je tudi pri meni.

Nisem sicer vpisan v socialistično stranko, toda, če me vidi kdo kdaj, da glasujem za katero drugo stranko, naj mi v zobe pljune.

Nikdar ne rečem, da nisem socialist. Vedno to besedo tudi držim, dokler se cel sistem ne preobrne. (Op. ur.: Vi simpatizirate s socializmom, ste socialist, le organiziran socialist ne morete reči, da ste. Socialistična stranka zahteva od svojih pripadnikov, da se vpišejo v stranko, kakor zahteva n. pr. katoliška cerkev od svojih vernikov, da se puste krstiti itd.)

Rad bi se sicer spustil v socialistične razmere, ali nimam zmožnosti, ker se nisem pod klerikalno slado v starem kraju v 28 letih toliko naučil, kakor sem se v Ameriki v 9 letih.

Ako bi bilo obratno, pa bi bil danes najboljši učitelj moderne vede.

Ako verjamete, ali ne, je resnica, da sem bil star 18 let, pa nisem vedel kako bi pisal očetu v Ameriko (Op. ur.: To je pa vprašanje, na čigavi strani je krivda — ali je Vaša, ali učiteljeva, ali so še drugi vzroki vmes.)

Poglejte, dragi sobratje, tja, kjer imajo delavci politično moč. Vzemimo za primer Avstralijo. Avstralski delavci so v trdih bojih dosegli to, kar imajo sedaj, namreč veliko politično in zakonodajsko moč.

Tam imajo že povsod upeljan 8 urni delavnik, da jim preostaja še 8 ur za razvedrilo in 8 ur za počitek —. Plače pa dobivajo po 8 šilingov na dan.

Koliko delavcev se pa še tu pri nas bori za 10 urno in koliko še celo za 12 urno delo.

V Avstraliji tudi prepoveduje zakon vposlenje mladoletnih delavcev izpod 18 let.

Varstvo otrok je v Avstraliji jako lepo urejeno. Zanimivo je tudi, kako so v Avstraliji preskrbljeni stari delavci. — Pa avstralski delavci imajo še polno privilegijev, ki jih ne morem vseh tu navesti.

Omeniti hočem le, da pomislite, koliko bojev in koliko vztrajnosti je bilo treba, da so delavci vse to dosegli. Pomagala jim je solidarnost —.

Ni li mogoče vsega tega doseči tudi pri nas?

Vas pozdravljam vaš farmar

J. Paulič.

Coulters, Pa.

Cenj. sodrug urednik Proletarca!

Iz naše naselbine se le redkokdaj čita kak dopis. Res, da tudi jaz nimam poročati posebnih novic, pa vendar mi privoščite malo prostora.

Dne 1. sept. smo imeli v naši bližnji naselbini v Robbins, Pa. par veselih urc.

Društvo "Boginja Svobode", štev. 193, S. N. P. J. je priredilo plesno veselico, kjer smo se zbrali, skoraj smem reči, vsi tukajšni Slovenci.

Bilo je prav prijetno. Pa tudi žalostne ure imamo. Zadnji mesec je pričelo goreti v sredi mesteca Robbins veliko poslopje. Požar je uničil polovico tega mesteca. K sreči je pustil ogenj preplašene Slovence popolnoma v miru.

Na društvenem polju še precej dobro napredujemo.

Drugih novic nimam poročati, zato pozdravljam vse cenjene čitatelje in čitateljice tega lista. Tebi list pa želim, da bi kmalu postal dnevnik in povdarjam še, da bi vsak čitatelj lahko pomagal do tega s tem, da bi pridobil vsaj enega novega naročnika!

J. Rupnik.

Op. ur.: Osebnosti smo izpustili, ker nimajo pomena. Dotičnega obrekljivca itak ni več v naselbini, rojaka J. L. poznajo vsi kot značajnega, — torej — čemu neki —?

Herminie, Pa.

Tukajšnji klub štev. 69, obdržuje seje vsako tretjo nedeljo v mesecu.

Da pa klub nič kaj ne napreduje, je vzrok malomarnost tukajšnjih Slovencev.

Če katerega vprašam, zakaj ne pristopi v klub, pravi: saj mi nič ne koristi.

Drugi ima zopet drugačne izgovore — in tako gre dalje.

Dragi bratje, kolikor dalj časa bomo stali v močvirju malomarnosti, toliko težje bomo vstali, ker vsak trenotek in pri vsaki stopinji se pogrezamo globokeje. Naši baroni so vsak dan ošabnejši in vsak dan pridejo z večjo mošnjo, da bi jim jo napolnili, nam pa dajejo vsak dan manjše drobtinice.

Zatorej, dragi bratje, dvignite se iz močvirja malomarnosti ter se pridružite v vrste sobojevnikov, da se bomo skupno bojevali proti našim izkoriščevalcem.

Na seji 22. t. m. je kljub sklenil, da se da iz blagajne $2.00 in $2.40 se je nabralo prostovoljnih prispevkov, torej skupaj $4.40 v podporo michiganskim štrajkarjem, katere sem odposlal glavnemu tajniku S. N. P. J., kakor je bilo rečeno.

Dragi sodrugi in sobratje, jaz sem mnenja, da so vsi potrebni podpore.

Želel bi zato, da bi se podpora vsem enako razdelila, da bi se plačal asesment za klubove člane in za vse, naj spadajo v to, ali ono društvo ali v organizacijo.

Na ta način bi zbudili veliko naših bratov, da bi spoznali, da v socializmu niso ljudje, ki bi izkoriščali delavce, temveč so ljudje, ki pomagajo svojim sotrpinom iz mezdne sužnosti.

Vam pa, michiganski štrajkarji, kličem: Stojte trdno, kakor nepremagljiva skala. Ne udajte se, dokler kapitalisti ne privolijo v vaše zahteve.

S socialističnim pozdravom!

Ign. Kolar.

Gilbert, Minn.

Cenjeni sodrug urednik!

Kar se tiče delavskih razmer, moram poročati, da nas kapitalisti tukaj izkoriščajo kar le morejo za svoj profit.

Zavedni delavci, kdaj se bo obrnilo na boljše?!

Pošiljam vam tudi naročnino za tri nove naročnike, ki bodo zopet trdi lešniki za drobtiničarja w Jolietu.

Ta veleučeni zgodovinar ti ga pa maže v svojem dvaindvajset let staremu listu. Urednik Ave Mice je pa spisal brošurico: "Več luči, Slovenski delavec, odpri oči."

"Frank Mali je storil umor zato, ker so ga zapeljali socialisti in zato, ker je čital en časopis iz Chicage, pa ne ve, kako se mu pravi."

To je bil pa pravi bravec; še Janeza v Jolietu je "bital", dasi ni rabil 20 letne šole.

Učenjaki iz Jolieta in urednik Ave Mice, pojdite v New York in vprašajte duhovna Hans Schmidta, so li tudi njega socialisti pripravili do tega, da je storil strašen umor nad svojo ljubico, oziroma ženo.

Nadalje se ta Janez hvali s svojim bravcem, koliko katoliška cerkev in duhovščina pomaga revežem, socialisti pa nič in samo "fehtajo."

Zdaj pa pomisli, zavedni delavec! Naši sodrugi imajo govore parkrat v letu. Ob tej priliki prodajo nekaj podučnih knjižic in delavci jim zložijo par dolarjev.

Potem pa vpijejo Rimci in farbajo svoje bravce.

Oni pa kolektajo vsako nedeljo, vsak mesec — samo daj, pa zopet daj; ako ne daš, pa katoličan nisi.

Ako rabiš kak zakrament, ga moraš pa še ekstra drago plačati.

Taki so Kristusovi namestniki. V starem kraju so res sirotišnice in tudi tu v Ameriki so, toda vprašam vas, kdo pa sklada v te sirotišnice?! Mari ne kmet!

Revež sam slabo živi in strada, potem je pa še na vse načine nadlegovan.

Tu v Ameriki pride pa vsa pomoč od revnih, zatiranih delavcev.

Potem pa piše drobtiničar, da dá vse to cerkev in duhovščina.

Ako boste še dolgo tako počenjali, mi verjemite, da bodo iz bravcev postali sami rdečkarji.

Drobtiničar, zate je veliko bolje, da se držiš doma, tako kakor Jože Tavorski, pa boš imel mir, kakor ga ima on.

Ako se dajo tvoji bravci "farbati", zavedno delavstvo se ne da.

Poglej, kaj je storil Rev. Klopčič na Calumetu.

Njegove ovčice so šle na novo stran.

Ob koncu poročam še, da se je oženil naš sodrug Joe Petrič z Zofijo Bobaš, rojeno Brine.

Obilo sreče jima!

Soc. pozdrav zavednemu delavstvu!

J. Grahek.

New Duluth, Minn.

Da tukajšnje jeklarsko mesto v resnici napreduje, je dokaz to, kako hitro rastejo velikanske zgradbe, nebotični dimniki v novi jeklarni in privatne naselniške hiše. Najmogočnejše in najhitrejše pa raste stavba nove katoliške cerkve.

Dne 14. sept. sem imel priliko videti duluthskega škofa, ki je prišel blagosloviti "vogelni kamen". Zares, lep napredek za tukajšnjo naselbino.

Kdaj pa pridejo zgradbe, namenjene izobrazbi ljudstva?!

Pretečeno nedeljo sem obiskal najskrajnejše severno mesto države Minn. — Ely, iz katerega sem odpotoval pred 11 leti in pol.

Mesto Ely se je zelo spremenilo, odkar nisem bil v njem.

Prej je bilo še jako malo podobno mestu, zdaj pa ima že jako lepe ulice z električno razsvetljavo ponoči.

Moji stari znanci in prijatelji so se tu zelo razšli, tako, da sem prav malo ljudi poznal, čeprav je dosti mojih ožjih rojakov tam.

Obiskal sem tudi sodruga in mojega starega znanca John Terana, kateri me je nepričakovano vljudno sprejel. Zato mu bodi hvala in hvala tudi njegovi soprogi za postrežbo.

S sodrugom Teranom sva se imela zelo veliko pomeniti o preteklih časih tako, da mi je čas bežal prehitro, ker sem se moral kmalu odpraviti na kolodvor, da se odpeljem nazaj v Duluth.

Obiskal sem še več svojih ožjih rojakov, med njimi tudi rojaka J. Kuharja, s katerim sva potovala pred 13 leti skupaj iz stare domovine.

Elyjški Slovenci so napredovali tudi na društvenem polju. Imajo toliko društev, da so zastopane vse slovenske jednote in zveze. Napredka na političnem polju je pa še pogrešati. Za socializem se prav malo zanimajo. Veliko je še takih, ki pobijajo vsako napredno gibanje.

Sodrug Teran mi je tudi razkazal čitalnico, za katero se nekaj tamkajšnih rojakov zelo zanima.

Pravil mi je tudi, da si bodo postavili svoj čitalniški prostor.

Rojaki, le tako naprej in pridobite si še novih udov, — kolikor več mogoče. Ravno čitalnica je ena izmed prvih faktorjev za povzdigo izobrazbe in napredka.

Pozdrav vsem čitateljem Proletarca.

J. Bergant.

Dunlo, Pa.

Cenjeni urednik!

Prosim, če je mogoče, da priobčite sledeče! Sicer ne pišem rad, ampak sem prisiljen, ker napadi, od strani par oseb mi že presedajo. Prvi napad je bil w "Proletarcu", štev. 313, drugi pa v "Glas Svobode", štev. 38. Druzega je skoval neki Lojze, pravzaprav "Metka" mu rečem, to ime je že dobil od nekega človeka, ki je jako znan javnosti. Prvega prosim, da mojo surovost čimprej obelodani in da jo pokaže pri belem dnevu. To želim in takorekoč zahtevam. Njemu za danes dovolj povedano. Drugemu pa, to je Lojzku, pardon "Metki", odgovarjam sledeče:

Jaz ne wem kako in kaj se je tačasno godilo in agitiralo za ustanovitev, zato ne bodem drezal tja, kjer ne vem, sem li gotov ali ne. Sicer čujem kako je bilo, toda, ker nisem bil navzoč, molčim. V oklepaju piše potuhnjeni Lojzek, da če bi vedeli zame, bi dobil jaz nekaj zaslužka pri njih prošnji za "Charter". Kar se pa tiče finančnih razmer posameznikov, prosim "Metka", da to opustiš. Bil si že ti, bil sem že jaz in marsikdo drugi v takih razmerah, kar ni nič novega v sedanjem času. Piše, da se je točasno preselil iz Franklina nek kulturonosec, v podobi pesti in noža. Holt fant, tukaj si jo pa slabo pogodil. Puhla glava marsikaj pozabi (seveda le namenoma) Ali se ne spominjaš več, da smo prišli trije? kaj!? Poglej no "Metka", kako si potuhnjen. Samega sebe bi te bilo sram, če bi količkaj premislil svoje čvekanje pred dobrim letom. Ali niste rekli, da smo vsi trije tačasnega blagajnika nahrulili, da naj odstopi? To ni res! To je gola laž. Sram te bodi, ko se podpišeš prijatelj resnice. Stvar je ta, — res je oddal tačasni blagajnik blagajno to pa brez moje vednosti. Vzrok je že moral imeti, nikdar pa, da bi ga kdo nahujskal. Vprašam te pa vsejedno, Lojzek, kako je to: — tačas trije hujskači, danes pa samo eden. — Smo zopet skupaj. Dva sta pristopila k društvu Vihar, jaz pa še nisem (in skoraj gotovo ne bodem, dokler bo tak Vihar.) Zato ste, oziroma si zavrgel neopravičeno krivdo na enega. Da pa še jaz pristopim, potem pa — že veš, katerega bi vzeli na "špico" — Nadalje, da sem bil vodja dramatike. Bil sem, to je res in tudi igral sem med ljudmi, ki imajo druge značaje, kot Ti Lojzek, da bi pa še s teboj kedaj — dvomim. Vprašam Te, kje je pa tačasni tajnik? Ker si tako dober, da rad očrniš človeka, zakaj ne poveš "afero" tačasnega tajnika, katera je jako žalostna. Bi jo sicer opisal, toda nečem posnemati opravljive "Metke". Seveda, on je bil član, zato se mora prikrivati in molčati. Vprašam Te, sem bil jaz tačas zraven? Kako še upaš tako hinavsko zlagati v javnost, da ni bilo poprej nič pretepov. S handžari kot Turki so se svoj čas pričakovali nekateri, katere imaš Ti danes za dobre. So tvoji pristaši, ki gredo samo mimo žganja ali pive, pa se že hočejo ruvati in pretepati. Ali mi potrdiš to? Piše, da je bil prej naročnik lista "Proletarca", kakor jaz. To Ti rad vrjamem in z lepo rečjo si se pobahal, — da si bil! Sedaj pa, ko je list v resnici prepotreben za vsakega, ga pa nima, češ, kaj bi se neki učil iz Proletarca, ko znam že dovolj (?) Še enkrat Te opozarjam glede bojev, da je najboljše, da kar molčiš, ker se zna zgoditi, da prideš s postavo v konflikt. Me razumeš? Bil sem skoro štiri leta v naselbini Franklin, Pa. in me ni še nikdo nazival takega. Sicer se pa lahko informiraš, ker hočeš igrati vlogo detektiva in zraven si pa še velik hujskač. Ali nisi bil Ti tisti, ki si zadržal sejo Viharja čez eno uro radi mene, — nisi črnil in lagal čez mene tako dolgo, da si jih pripravil do sklepa: "Na veselico nima vstopa". Čul sem člana, ki mi je rekel: Težko sem vzdignil roko v zrak, ampak saj veš, kdo vozi tako osebnost. Se jim ni dosti za zoperstavljati". — Jaz pa Ti povem, da bodem še z bistrejšim očesom zasledoval vaše, oziroma Tvoje korake, posebno v tem oziru. Pred štirimi ali petimi meseci je ta "Metka" (in še eden) pobiral neki fond, da bi dobili zdravnika vsi skupaj. Seveda, lepa misel, ker tu bi bilo jako potrebno, da bi se zdravnika na mesec plačevalo. Prvič pride dosti ceneje, drugič pa imamo zdravnika vsaj dvakrat v naselbini.

Zvedeli bi radi, kam je šel dotični fond. Zakaj vsako reč samo začnete, potem pa ne končate? To razjasnite osebam, da bodo vedele, pri čem da so in kje je tistih par dolarjev! Vidiš Lojzek, včasih je dobro, da je kakšen tak, da rad včasih malo na prste stopi takim tičkom, kot si Ti in par tvojih kolegov. Pišeš, da bomo začeli "klin s klinom zbijati". Na vsa usta ti povem, da sem na to vsaki čas pripravljen s tako visoko osebo. Svetujem Ti, da se informiraš pri tvrdki Jos. Triner, če bi se dobila zdravila za možgane "fiksat". V slučaju, da se dobe, poseži po njih takoj. Verjemi, da se bodeš počutil drugače, da ne bodeš več napadal ljudi, ki Ti niso prav nič na potu. V slučaju, da se še oglasiš. Te prosim, da daš natiskati moje polno ime, toliko, da se ve natanko, s kom imaš Ti opraviti.

Vsem pa, ki so čitali dopis v "Gl. Sbobode" od tega zavijača in hinavca, povem, da moj prvi dopis v "Proletarcu" ni imel namena blatiti dr. Vihar nič. Namen je bil le malo povedati, da ni v resnici vse "zlato, kar se sveti".

Velik sovražnik laži.

Lorain, O.

Reverentu J. Štefaniču!

Naš jugoslovanski socialistični klub št. 89 je sklenil na redni seji 27. sept. 1913 da protestita proti ščuvanju, katerega vzprizarja naš Rev. John Štefanič.

1. Vi ste govorili v cerkvi o pokojnemu Rev. A. Smrekarju in o času, ko je preminuli tukaj služboval ko so njemu nekatere osebe tukaj zabavljale in njegovo življenje grenile — in kdo so bile tiste osebe? To so bli, tačasni socialisti." — Mi Vam pa na to rečemo, da ste lažnik Rev. J. Štefanič, kajti tistikrat ko je preminuli Rev. A. Smekar tukaj služboval, ni še bilo socialistov v Lorainu; nasprotno so pa bile osebe, katere so pokojnika pregajnale prvaki Vaše stranke. —Rev. J. Štefanič, zapomnite si to! Ako želite, Vam tudi lahko imena tistih oseb navedemo.

2. Gotovo je vsem Lorain-čanom, kakor tudi čitateljem tega lista znano, da je naš klub št. 89 priredil letos dva shoda v bližnjem gozdu. Na prvem sta govorila sodruga iz Clevelanda: W. Gradišar in Kuharic na drugem pa M. Petrovič iz Clevelanda in gospa Stork iz Loraina. Na drugi shod ste bili povabljeni tudi Vi, Rev. J. Štefanič. Zakaj se niste hoteli odzvati našemu vabilu saj smo Vam zagotovili prijazen sprejem brez vsakega preziranja in da Vam bode tudi dana prilika za bebate. Tistikrat ste molčali o socialistih, niti sledu ne tiru ni bilo za Vami. Al potem, ko je bil shod zaključen ,pa dajmo zopet po socialistih. Ampak ne bode šlo tako kod Vi mislite in učite. Govorili ste, da "hodijo po naselbini esprijeni študentje, kateri ljudji zapeljujejo — pa mislite, da se takim študentom ne pride do živega? Prav lahko," ste rekli, "kar za vrat ga prijet, pa stisent, pa bode molčal. Kateri se pa boji teh študentov, se mora reč, da je strahopetec." Dobro ste jo pogodili tudi tukaj, John Štefanič. Kaj mislite, da živimo v 15. stoletju, da nas bodete žive sežigali? Ne, kajti smo v 20. stoletju. Sedaj mi lahko Vas prijemljemo, ampak ne za grlo, ko Vi priporočate v cerkvi. Mi Vas bodemo prijeli samo z besedo, pa bode zadostovalo za tako spridenega študenta ,kod ste Vi, kajti, kolikor nam je znano, nazivljate Vi vsakega preprostega proletarca kot spridenega študenta. Mi pa spoznavamo, da ste Vi spriden študent, kajti ko bi ne bili Vi spriden študent, bi znali vsaj debatirati s prostim delavcem, tako pa, ker ste priden, si pa ne upate. Strahopetec ste tudi, kajti, ko bi ne bili trdi strahopetec, bi bili prišli na shod in vsaj poslušali, kaj socialisti učijo. Torej ste spriden študent in strahopetec. To smo znali že prej, ali nismo Vas hoteli razkrinkati. Veliko lepše je za nas, ker ste se sam.

To Vam pa povemo sedaj, Rev. J. Štefanič: Prvič ,ko bode naš klub obdržaval shod, ste zopet vabljeni na debato. Ako pa želite že prej, smo Vam pa tudi na razpolago vsak mesec dvakrat in sicer vsako drugo in zadnjo soboto, večer od 8. ure naprej. — kje, to Vam je pa že znano.

Za klub št. 89

Odbor.

Cleveland, O.

Slov. soc. klub štev. 27., priredi v nedeljo, dne 12. oktobra ob 2. uri popoldne, velik shod v Grdinovi dvorani. Shod je prirejen v korist slovenskih štrajkarjev v michiganskih bakrenih rudnikih. Upati je, da se bodo tukajšni slovenski delavci vdeležili tega shoda v lepem številu in tako pokazali, da so pripravljeni pomagati svojim rojakom in tovarišem v boju, katerega bijejo s kapitalističnimi lastniki bakrenih rudnikov.

•

Razne politične stranke v Clevelandu se kaj pridno pripravljajo za prihodnje volitve. Letošnje volitve se bodo vršile potom takozvanih "nonpartisan ballots", t. j. na glasovnicah ne bodo tiskana znamenja raznih političnih strank. Toda kakor vsa znamenja kažejo, so te nestrankarske volitve le navaden "humbug". Demokratska kakor tudi republikanska stranka, je postavila svoje kandidate, kakor se je to godilo do sedaj. Vsaka politična stranka podpira svoje pristaše. "Nonpartisan electons" dobijo pomen šele takrat, ko socialisti prisilijo kapitalistične stranke, da pozabijo na veliko "razliko", katera menda eksistira med njimi in se združijo v boju proti socialistični stranki.

Soc. kandidat za mayorja je sodr. Jos. E. Robb, Soc. stranka je postavila svoje kandidate tudi za šolski odbor, mestne sodnike in "councilmen-e" v trinajstih izmed šestindvajsetih wardow.

Kandidat za "councilman-a" v 23. Ward, v katerem je lepo število slovenskih volilcev, je Slovenec, sodr. D. F. Kern. Ako bodo slovenski volilci spolnili svojo dolžnost in glasovali za delavsko stranko, tedaj je precej upanja, da zmaga sodr. Kern nad svojim demokratskim nasprotnikom.

M. Petrovčič.

Ely, Minn.

Dne 1. oktobra so bili tukaj iz Mich. govorniki in sicer en Slovenec, en Finec in en Anglež.

Govorili so v finski socialistični dvorani. Očrtali so nam sedanji žalostni položaj bakrenega okrožja, ko je vse v štrajkarskem stanju.

Udrihali so tudi po tukajšnjem železnem kapitalu, češ, kako bi bila tudi tu v Minnesoti potrebna unija.

Povedali so nam, kako so vzeli podatke iz časopisov, v katerih se jasno vidi, kako velikanske dobičke imajo "Steel Trust" kompanije.

Kakšen dobiček ima pa ubogi delavec pri tej grozni draginji in težkem delu?

Le miloščino dobiva v težkem prenašanju vsega gorja.

Z velikim navdušenjem smo pritrjevali in ploskali vsem govornikom.

Prosili smo jih, da bi se še kaj večkrat oglasili pri nas.

S soc. pozdravom!

Jan Teran.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908. Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVČIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 91|a, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 3536 E. 80 St., Cleveland, Ohio.

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Toleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill. N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, West Mineral, Kansas, box 211.
JAKOB KOCJAN, 2. porotnik, 409 Ohio Street, Johnstown, Pa.
ALJOZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Uradno glasilo: PROLETAREC.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštnih; Expresnih; ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ URADA GLAVNEGA TAJNIKA S. D. P. Z.

Pristopili člani-ice k društvu:

"Boritelj", št. 1.—Frank Hučevar, c. št. 5221; Okoren Jožef, c. št. 4222; oba v prvi oddelek.

"Zaveznik", št. 3.—Turšič Anton, c. št. 4172; Končan Josip, c. št. 4174; Zalar Anton, c. št. 4179; vsi v prvi oddelek.

"Zavedni Slovenec", štev. 4.—Drobnič Jurij, c. št. 4238; Kržič Valentin, c. št. 4239; Knap Ivan, c. št. 4240; Srnelj Anton, c. št. 4241; Prunk Franc, c. št. 4243; Mekina Marija, c. št. 4244; vsi v prvi oddelek.—Stupič Jožef, c. št. 4245; Jakopin Rozalija, c. št. 4246; v otroški oddelek.

"Avstrija", št. 5.—Radej Karol, c. št. 4157; Polanc Ivan, c. št. 4158; Širca Lovrenc, c. štev. 4159; Kozole Jožef, c. št. 4160; Bizjak Ana, c. št. 4247; Medvešek Anton, c. št. 4248; vsi v prvi oddelek.

"Planinski Raj", štev. 8. — Vuchko Ivan, c. št. 4147; Zaman Ivan, c. št. 4227; Kosernik Maksimilijan, c. št. 4228; Rozman Alojzij, c. št. 4229; vsi v prvi oddelek.

"Zavedni Štajerc", št. 9. — Gorinšek Ivan, c. št. 4176; Polenski Andrej, c. št. 4177; oba v prvi oddelek.

"Jasna Poljana", št. 10.—Rupar Urban, c. štev. 4180; Šepic Franc, c. št. 4181; Jarc Franc, c. št. 4182; Bon Alojzij, c. št. 4183; Bon Jožef, c. štev. 4184; Novak Ivan, c. št. 4185; vsi v prvi oddelek.

"Zarja Svobode", štev. 11. — Štrumbelj Marija, c. št. 4202; Ileršič Franc, c. št. 4203; oba v prvi oddelek.—Doelz Ivana, c. štev. 4204; Dolez Marija, c. štev. 4205; Dolez Emilija, c. št. 4206; v otroški oddelek.

"Danica", št. 12. Klemenčič Ciril, c. št. 4164; Newidomsky Fr., c. št. 4165; Sadar Franc, c. štev. 4166; vsi v prvi oddelek.

"Moj Dom", št. 14.—Šilipetar Pavel, c. št. 4082; Vrban Anton, c. št. 4084; Bohiniček Jožef, c. št. 4263; vsi v prvi oddelek.

"Slovan", št. 15.—Brunskovsky Stanislav, c. št. 4178; v prvi oddelek.

"Zvon", št. 18.—Rednak Ivan, c. št. 4161; Novak Ivan, c. štev. 4236; Ponikvar Franc, c. št. 4237—vsi v prvi oddelek.

"Od Boja do Zmage", št. 22.—Rupnik Karol, c. št. 4162; v prvi oddelek.

"Slovenski Bratje", št. 23. — Rasperger Josip, c. št. 4274; Trojar Ivan, c. št. 4175; Zaman Jožef, c. št. 4276; Ramovš Franc, c. št. 4277; vsi v prvi oddelek. — Juršek Franc, c. št. 4278.

"Šmarnica", št. 26. — Nagoda Franc, c. št. 4140; Kajin Jernej, c. št. 4201; oba v prvi oddelek.

"Miroljub", št. 27.—Turk Jožef, c. št. 4233; v prvi oddelek.

"Trpin", štev. 30.—Žnidaršič Martin, c. š. 4188; v prvi oddelek.

"Slovenska Zastava", št. 33.—Vidmar Rudolf, c. št. 4199; v prvi oddelek.—Trenko Jožef, c. št. 4200; v drugi oddelek.

"Edinost", št. 34. — Golobič Pavel, c. št. 4198; v otroški oddelek.

"Ljubljana", št. 37.—Kramar Ivan, c. št. 4251; Pribočnik Jožef, c. št. 4252; Vadnal Ivan, c. štev. 4253; vsi v prvi oddelek.

"Dobri Bratje", št. 38.—Slepič Ivan, c. št. 4192; Slepič August, c. št. 4193; oba v prvi oddelek.

"Sokol", št. 39.—Plahuta Viktor, c. št. 4163; v prvi oddelek.

"Orel", št. 40.—Panijan Ivan, c. št. 4194; Kotič Anton, c. štev. 4165; Ogrin Andrej, c. št. 4260; Vidmar Mihael, c. št. 4261; vsi v prvi oddelek.

"Jutranja Zvezda", št. 41. — Plut Ivan, c. št. 4232; v prvi oddelek. — Ulepič Alojzij, c. štev. 4230; Ulepič Franc, c. št. 4231; v otročji oddelek.

"Mladi Slovenci", štev. 42. — Kancilja Ivan, c. št. 4190; Končnik Alojzij, c. št. 4191; oba v prvi oddelek. — Ulčar Primož, c. št. 4189; v drugi oddelek.

"Triglav", št. 44. — Kladnik Raimund, c. št. 4120; Bete Martin, c. št. 4234; oba v prvi oddelek.

"Proletarec", štev. 50. — Čeč Vincenc, c. št. 4167; Mesec Jožef c. št. 4256; Ajdnik Franc, c. št. 4257; Kocman Franc, c. št. 4258; vsi v prvi oddelek.

"Delavec", št. 51.—Kern F. J., c. št. 4258; v prvi oddelek.

"Planinska Vijolica", št. 53.—Galmin Franc, c. št. 3541; Brezec Jožef, c. št. 4171; Molan Jožef, c. št. 4255; vsi v prvi oddelek.

"Karol Učekar", št. 54.—Vidmar Anton, c. št. 4212; v prvi oddelek.

"Slovenski Fantje", št. 59.—Zabunšek Konstantin, c. št. 4124; Bezek Franc, c. št. 4214; Frulec Jožef, c. št. 4215; Mave Anton, c. št. 4216; Lekšan Ivan, c. št. 4217; Božič Ivan, c. št. 4218; vsi v prvi oddelek. — Kočevar Jožef, c. št. 4219; v otročji oddelek.

"Moonruski Trpin", št. 60. — Troha Jožef, c. št. 4282; Troha Frančiška, c. št. 4283; ova v otročji oddelek.

"Napredni Slovenci", št. 61.—Piškur Franc, c. št. 4262; v prvi oddelek.

"Slovenske Sokolice", št. 62.—Zupančič Marija, c. št. 4196; Slemec Marija, c. št. 4197; obe v prvi oddelek.

"Bratoljub", št. 64.—Dvornik Valentin, c. št. 4208; Frangež Jožef, c. št. 4209; Šoster Franc, c. št. 4254; vsi v prvi oddelek.—Ciraj Matevž, c. št. 4207; v drugi oddelek.

"Združeni Balkan", št. 68. — Rozman Leopold, c. št. 4210; Jarc Ivan, c. št. 4211; Rošelj Neža, c. št. 4213; vsi v prvi oddelek.

"Balkan, št. 69.—Verčič Jožef, c. št. 4225; Brentin Marija, c. št. 422; oba v prvi oddelek.

"Zvesti Bratje", št. 70. — Zakrajšek Alojzij, c. št. 4186; v prvi oddelek.

"Kosciusko", št. 72. — Katko Mihael, c. št. 4168; Vinovski Simon, c. št. 4169; Duraj Jožef, c. št. 4170; vsi v prvi oddelek.

"Pod Triglavom", št. 73.—Černač Jožef, c. št. 4220; v prvi oddelek.

K novo sprejetemu društvu pristopili:

"Naprej do Zmage", številka 75.—Franc Peternel, c. št. 4264; Okorn Ivan, c. št. 4265; Smolnikar Franc, c. št. 4266; Boltič Anton, c. št. 4267; Petan Anton, c. št. 4268; Podbevšek Alojzij, c. št. 4269; Lastajner Alojzij, c. štev. 4270; Podbevšek Matevž, c. štev. 4271; Kaus Franc, c. štev. 4272; Resnik Alojzij, c. št. 4273; vsi v prvi oddelek.

Prestopli člani-ce:

Frank Puntar, c. št. 1619, od dr. št. 6. k dr. št. 3; Naglič Jakob, c. št. 1375, Naglič Ana, c. št. 3736, Naglič Gregor, c. št. 1831, od dr. št. 4. k dr. št. 11.; Vodenica Anton, c. št. 1662, od dr. št. 12. k dr. št. 69.; Cudar Rihard, c. št. 405, od dr. št. 15. k dr. št. 8.; Granga Ivan, c. št. 2202, od dr. št. 54. k dr. št. 5.

Suspendirani člani-ce iz društva:

"Boritelj", št. 1.—Vindiš Jurij, c. št. 2678; Vindiš Marija, c. št. 2679; Glavič Ivan, c. št. 3924.

"Jedinost", št. 7.—Jurij Zatezalo, c. št. 3069; Zatezalo Milica, c. št. 2882.

"Planinski Raj", št. 8.—Bakovnik Jernej, c. št. 926; Benedikt Martin, c. št. 1614.

"Zarja Svobode", št. 11.—Seman Josip, c. št. 1418.

"Danica", št. 12.—Šabc Jakob, c. št. 693; Rus Josip, c. št. 2858.

"Večernica", št. 13. — Funič Tomaž, c. št. 1834.

"Moj Dom", št. 14.—Belaj Ivan, c. št. 955; Hren Anton, c. št. 1686; Štulec Jurij, c. št. 4081.

"Nada", št. 20.—Jarnovič Ivan, c. št. 3645; Vargo Ivan, c. št. 3975.

"Od Boja do Zmage", št. 22.—Hribar Ivan, c. št. 2419.

"Slovenski Bratje", št. 23. — Ivančič Matevž, c. št. 2007; Jeretina Frank, c. št. 2983; Boštjančič, c. št. 2984; Božanc Luka, c. št. 992; Stražer Franc, c. št. 1153.

"Ilirija", št. 24.—Celin Anton, c. št. 3474.

"Delavec", št. 25.—Fant Jožef, c. št. 3753.

"Miroljub", št. 27.—Strniša Ivan, c. št. 1139; Strniša Neža, c. št. 2605; Krolnik Alojzij, c. št. 1377; Vadhjal Franc, c. št. 2388; Homan Ivan, c. št. 3316; Višnevsky Valentin, c. št. 798.

"Trpin", št. 30.—Tratnik Fr., c. št. 3380.

"Zeleni Vrt", št. 32. — Salks Jožef, c. št. 3310.

"Slovenska Zastava", št. 33.—Lapornik Martin, c. št. 1055; Planevšek Frank, c. št. 1734; Lauter Jernej, c. št. 3820.

"Ljubljana", štev. 37.—Hribljan Jožef, c. št. 4000.

"Dobri Bratje", št. 38.—Kajn Franc, c. št. 1285; Blečič Alojzij, c. št. 3164.

"Orel", št. 40.—Zajc Frank, c. št. 3190.

"Jutranja Zvezda", št. 41. — Hočevar Alojzij, c. št. 1425; Križmančič Ivan, c. št. 1457; Fink Anton, c. št. 1809; Glivar Franc, c. št. 3687.

"Triglav", štev. 44. — Slavc Franc, c. št. 3920.

"Mirni Dom", št. 45.—Mateljan Anton, c. št. 1671; Lončar Jožef, c. št. 2711; Lončar Ana, c. št. 2709; Jankovič Marija, c. št. 2710; Šuštaršič Franc, c. št. 1578; Šuštaršič Jakob, c. št. 1579.

"Južni Premogar", št. 46. — Jubant Jakob, c. št. 1595.

"Clevelendske Slovenke", št. 49.—Sterle Frančiška, c. št. 4143; Prčun Frančiška, c. št. 2857; Jernejčič Marija, c. št. 2434; Hribar Marija, c. št. 2278; Vrček Alojzija, c. št. 2080; Simončič Jožefa, c. št. 2079.

"Proletarec", št. 50.—Kotzen Martin, c. št. 3668; Kokal Anton, c. št. 3114.

"Delavec", št. 51. — Božanc Jernej, c. št. 2143.

"Skala", št. 56. — Rihstaršič Matija, c. št. 3684.

"Slovenski Fantje", št. 59. — Obed Andrej, c. št. 3299.

"Moonrunski Trpin", št. 60.—Peternel Franc, c. št. 1716.

"Slovenske Sokolice", št. 62—Bacnik Marija, c. št. 3115; Cerar Ana, c. št. 3907; Okorn Frančiška, c. št. 3908; Prašnikar Frančiška, c. št. 1016; Šitinc Ana, c. št. 3967.

"Balkan", št. 69.—Žinič Franc, c. št. 3579; Bevc Jožef, c. štev. 932.

"Zvesti Bratje", št. 70.—Mauro Alojzij, c. štev. 3655; Eutinio Negro, c. št. 3656.

"Kosciusko", št. 72. — Foltynjak John c. št. 3862; Bialek Jožef, c. št. 3941.

"Pod Triglavom", štev. 73. — Jankovič Ivan, c. št. 1749; Jakob Frank, c. št. 804; Frank Julijana, c. št. 2062; Frank Henrik, c. št. 2940; Frank Hedvika, c. štev. 2939.

Črtani člani-ce iz društva:

"Zavedni Slovenec", št. 4. — Pajk Alojzij, c. št. 921.

"Planinski Raj", št. 8.—Bratovič Mike, c. štev. 1958; Tratnik Franc, c. št. 2205.

"Moj Dom", št. 14.—Cerjanc Mihael, c. št. 955, Cerjanc Jurij, c. št. 1411; Škoflič Matija, c. št. 2493; Korbar Anton, c. š. 388.

"Nada", št. 20.—Gorc Alojzij, c. št. 526.

"Slovenski Bratje", št. 23. — Zupan Frank, c. št. 1824; Zakrajšek, c. št. 680; Frelih Jožef, c. št. 2570; Štrekelj Lovrenc, c. štev. 1055.

"Jutranja Zarja", štev. 29. — Bogotaj Josip, c. št. 1239.

"Ljubljana", št. 37.—Štrukelj Martin, c. št. 2411.

"Jutranja Zvezda", št. 41. — Gliha Ivan, c. št. 1420; Žele Jakob, c. št. 2196; Šušanel Andrej, c. št. 3243; Usnik Ivan, c. štev. 3689; Bradač Josip, c. št. 3691.

"Clevelandske Slovenke", št. 49. — Pečnik Marija, c. št. 2515; Šinkovec Marija, c. št. 2377; Prhne Marija, c. št. 2072.

"Proletarec", št. 50.—Čelesnik Avgust, c. št. 2127.

"Planinska Vijolica", št. 53.—Kusole Jakob, c. št. 2245; Blažič Anton, c. št. 2250; Kusole Ivan, c. št. 2540; Kusole Josip, c. štev. 2541; Bartko Jurij, c. štev. 2941; Galmin Frank, Frbežan Lovrenc, Rutar Luka, c. št. 3933; Dolgan Anton, c. št. 3932.

"Bratoljub", št. 64. — Korber Anton, c. št. 3402; Golob Anton, c. št. 3715.

"Balkan", št. 69. — Grgorina Mirko, c. št. 3586.

Zopet sprejeti člani-ce v društvo:

"Boritel", št. 1.—Svoboda Jožef, c. št. 360; Svoboda Marija, c. št. 2563; Butara Alojzij, c. št. 766; Siromašič Mihael, c. štev. 3851; Siromašič Marija, c. štev. 3852; Lampelj Andrej, c. št. 1207; Umek Frank, c. št. 1214; Malnar Alojzij, c. št. 1208; Zupančič Anton, c. št. 1218; Kovačič Blaž, c. št. 21; Kopriva Frank, c. š. 1827; Hercog Franc, c. št. 390; Krčič Jurij, c. št. 2046; Modič Anton, c. š. 2420.

"Zavedni Štajerc", štev. 9. — Puček Franc, c. št. 325.

"Jasna Poljana", št. 10.—Gabršek Karol, c. št. 298.

"Zarja Svobode", št. 11.—Suhar Josip, c. št. 3125.

"Danica", št. 12. — Branisel Franc, c. št. 1718.

"Moj Dom", št. 14.—Strmec Ivan, c. št. 2492; Gržinčič Ivan, c. št. 2751.

"Od Boja do Zmage", št. 22.—Hrovat Franc, c. št. 1129; Hrovat Karolina, c. št. 3422.

"Slovenski Bratje", št. 23. — Škrjanc Ivan, c. št. 1031; Marin Franc, c. št. 1307; Cvetan Jakob, c. št. 3678.

"Habsburški Sinovi", št. 28.—Šumar Jurij, c. št. 3383.

"Slovenska Zastava", št. 33.—Dremelj Anton, c. št. 1037.

"Ljubljana", štev. 37.—Prhne Jernej, c. št. 4001; Južan Ivan, c. št. 3029.

"Jutranja Zvezda", št. 41. — Penko Franc, c. št. 2028; Medved Jakob, c. št. 1658; Česnik Jakob, c. št. 3041.

"Mladi Slovenec", štev. 42. — Kladnik Ivan, c. št. 3705.

"Mirni Dom", št. 45.—Urbas Anton, c. št. 1571.

"Clevelandske Slovenke", št. 49. — Kastelec Frančiška, c. štev. 2167; Tekavčič Frančiška, c. št. 2166; Perko Neža, c. štev. 2376; Marinčič Marija, c. št. 2432; Gorišek Uršula, c. št. 3085; Mavec Frančiška, c. štev. 3378; Zrimšek Terezija, c. št. 3497; Urigelj Alojzija, c. št. 3698.

"Proletarec", št. 50. — Čilč Galfrid, c. št. 2114; Tratnik Jožef, c. št. 2427.

"Planinska Vijolica", št. 53.—Braga Anton, c. št. 2246; Predanič Neža, c. štev. 3249; Pedanič Franc, c. št. 2256; Hren Jožef, c. št. 2253; Mauc Frank, c. št. 2252; Budič Franc, c. št. 3540; Lorber Franc, c. št. 3539.

"Vrh Planin", št. 55.—Karkoč Franc, c. št. 2329; Kužnik Franc, c. št. 2641.

"Skala", štev. 56. — Rampuš Frančiška, c. št. 3289.

"Moonrunski Trpin", št. 60.—Jelovčar Ivan, c. št. 2619; Merlak Ivan, c. št. 3627; Svete Anton, c. št. 4007.

"Napredni Slovenci", št. 61.—Tolesman Martin, c. št. 3010.

"Slovenske Sokolice", št. 62.—Kaušek Marija, c. št. 3013; Kadunc Marija, c. št. 2796; Urbas Marija, c. št. 2797; Peterlin Marija, c. št. 2890; Pikš Marije, c. št. 2806.

"Vsi Slovani", št. 66.—Sajevic Franc, c. št. 3349.

"Narodna Sloga", št. 67.—Projan Gradič, c. št. 3751.

"Pod Triglavom", štev. 73.—Berila Ivan, c. št. 3971; Skouran Pavel, c. 3972.

Odstopli člani-ce iz društva:

"Šmarnica", št. 26—Spahič Ivan, c. št. 2893; Medved Jurij, c. št. 2058.

"Miroljub", št. 27.—Turk Josip, c. št. 1110.

Izobčeni člani-ce iz društva in Zveze.

"Združeni Slovenci", št. 19.—Gracar Anton, c. št. 591.

"Clevelandske Slovenke', št. 49. — Vodnik Rotija, c. št. 3032.

Prejeli odpravnino, ter tako prenehali biti člani S.D.P.Z.

"Ilirija", št. 24.—Kožuh Josip, c. št. 2687.

"Edinost", št. 34. — Prebil Ivan, c. št. 1078.

S sobratskim pozdravom,

Alojzij Bavdek,
glavni tajnik S. D. P. Z.

Dopis.

Bjwabik, Minn.

Cenj. uredništvo Proletarca!

V štev. 60. A. S. z dne 15. avg. stoji članek "Naši ta Rdeči", kateri je ponatisnjen iz lista "Ave Marija", katerega izdajajo slov. frančiškani, katerim bi pa bolj služilo ime "Lažičečkarji" v N. Y. V istem članku čitamo: "Nekateri tam imajo naročen zelo slab list, nevem, kako mu je ime, in tudi jaz sem ga čital." Premislite čitatelji Proletarca! Kako je bil imeniten čitatelj, ki še za ime lista ni vedel. Mogoče je morilec Mali čital A. S. in A. M. On tako ni znal, kaj je čital in ako je čital ta dva lista, potem je gotovo, da ni mogel čitati slabših.

Prepričan pa sem, da Proletarca ni čital nikdar, — kajti v njem ni priporočan umor, pač pa piše vedno nasproti umoru. No, pa z morilci tako nočem razpravljati, kajti lahko vidimo, koliko je vreden človek, kadar mu zapišejo ime: "morilec".

Pač pa cenj. čitatelji, oglejmo si nekoliko naše črnosukneže, kako so hiteli z ponatiskom iz enega lista v drugega in v brošure. Čitali so pred altarjem svojim vernim ovčicam, misleč, sedaj jih imamo, sedaj vidimo, kaj da so socialisti. Premisli ljubi kristjan, kam te zapelje soc. nauk. Ali ni tako res, romar svete dežele?

Toda glej, kakor da bi strela udarila, imeli so usta zamašene. Katoliški duhoven Schmidt je dokazal, da socijalisti niso kos izvršiti umor, kakoršnega je izvršil katoliški duhoven Schmidt. V št. 71. z 23. sept. v A. S. čitam članek: "Strašno grozodejstvo v N. Y." V tem vidimo, kako si manejo roke, češ, da oni niso odgovorni in tudi ne katoliška cerkev, ako kateri duhoven zaide iz svojega pota. Tega vam tudi jaz ne morem danes očitati, ker vem, da se še dobijo duhovni, ki so vredni svojega poklica, toda teh je strašno malo. Rekel sem, da vam ne morem očitati tega umora; pač pa si lahko katoliška cerkev obesi ta umor na svoja vrata, zato ker si drži postavo, katera prepoveduje zakon katoliškim duhovnom. Ako bi katoliški duhovni smeli biti poročeni, potem bi mogoče Schmidt ne izvršil tega groznega zločina. Vsak, količkaj razsoden človek si mora misliti, da ako dvoje mladih bitij živi v enih prostorih in brez vsakega pomanjkanja, gotovo ne molita rožni venec, pač pa raje obirata prepovedan sad, kateri je slajši od drugih — rokus pokusov. Potem, — čemu bi katoliški duhovni ne smeli biti poročeni?

Poslušajte! Nezmotljivi papa in njegova cerkev naj bi prosila učenjake socialiste, naj jim napravijo pravila, oziroma razveljavijo zakon, kateri prepoveduje duhovnom ženiti se. In verjemite, da bode katoliška duhovščina imela več spoštovanja in katoliška cerkev pa na milijone manj smrtnih grehov, kakor jih ima sedaj. Pod tem zakonom namreč marsikateri novorojenček ne zagleda belega dne; marsikatera mati postane žrtev tega gnjilega zakona. Kot sem že prej omenil, so N. Y. Lažičečkarji, Kranjski Janez ter Polski Jože in vrag si ga vedi, koliko njih kolegov, bobnali z nič vrednim člankom, katerega je spisal morilec Mali — ter blatili nas, čeravno poštene socijaliste in ne oziraje se, jeli članek v resnici kaj vrednega ali je pa samo nesramno obrekovanje. Zato pa apeliram na biwabiškega romarja Sv. dežele, ki je oni lažnjivi članek tako hlastno čital svojim vernim backom, naj se tudi sedaj potrudi podučiti svoje verne ovčice. Povej te jim, kaj se godi za farovškim zidovjem. Povejte jim, da socijalist ni toliko krvoločen, da bi izvršil umor, kakoršnega je izvršil katoliški duhoven Schmidt. Povejte jim tudi, da duhovnom ni mar deset božjih zapovedi, posebno pa 5. in 6. ne. V dokaz temu si lahko predstavljamo morilca H. Schmidta. Ako bi se ravnal on po božjih zapovedih, bi ne postal prešestnik ter morilec svojega sadu in ljubice.

Da, da, katoliška duhovščina se raje drži cerkvenih zapovedi in te kaj rada priporoča nevednemu ljudstvu. Spoštuj praznike, hodi k maši, prinesi $ v mojo bisago, poslušaj me, ker sem Kristov namestnik, — ako tega ne storiš, ne bom krstil, ne poročil in če si socijalist, te tudi pokopal ne bom, ako ne daš $25, ker mi škof tako zapove. Teh zapovedi se slovenski Kristusovi namestniki kaj tesno držé. Ali ni res tako, Pollak?! Toda socijalisti so vam pričeli obračati hrbet — krstijo sami, pokopljejo sami, poročajo se na sodnijah; kajti oni vedo, da se s tem rešijo večnega cerkvenega davka, katerega nalagajo slovenski Kristusovi namestniki revnemu in že tako izčrpanemu delavcu. Da, da, to so vam Kristusovi namestniki, da jih je sam satan vesel. —

F. M., biwabski socialist.

Dobili smo in priobčujemo:

Cesarc i Kraljevski Austro-Ugarski Konsulat
Denver, Colorado,
dne 26. septembra 1913.

Slav. uredništvo "Proletarec",
Chicago, Ill.

Po dospetbi c. k. ministerstva za domobranstvo, je c. in k. ministerstvo zunanjih del, prepisan priložen dopis c. k. okrajnega glavarstva v Črnomlju, z dnem 8. junija 1912, c. k. domobranskemu okrajnemu dopolnilnemu poveljstvu št. 27. v Ljubljani kakor tudi sedanji pismeni odlok c. k. ministerstva za domobranstvo z dnem 26. marca t. l., c. in k. konzularnim uradom v "Združenih državah ameriških" za poveljem poslalo, posebno v okraje, kjer se Belokranjci nahajajo, da istim naznanijo pravopotno smisel zadnjega stavka priloženega odloka c. k. ministerstva za domobranstvo o polajšanju sodnijskih postopanj radi begunstva in zamudene dolžnosti nabora, in isto tozadevno podučiti in kolikor mogoče se potruditi, da se isti v domovino povrnejo.

Nadalje naznanja c. in k. ministerstvo zunanjih del, da je c. k. pravosodno ministerstvo naročilo državnemu pravdništvu v Rudolfovem, da naj milostno postopa v slučajih kazenskih obsodb, katere se tičejo prekršenja vojnega zakona in da naj se posebno ozira na kritične razmere črnomaljskega glavarstva, da se vse tozadevne kazni zmanjšajo in da se naj vsaka prošnja za pomiloščenje uslišiši.

Po naročilu c. in k. poslanstva v Washington, D. C., Vas vljudno prosim, da bi Vi gorenjo izjavo v Vašem cenj. listu ponatisnili, da bi se želja okrajnega glavarja v Črnomlju kolikor mogoče uresničila v prid rojakov in dobroto naše slovenske domovine.

Dr. Schwegel, konzul.

SODRUGI!

Vsak socialist bi moral naročiti "PROLETARCA," kajti list živi samo od svojih naročnikov.

Vsak socialist bi moral širiti "PROLETARCA", kajti to je prva naloga naše stranke.

Vsak socialist bi moral točno plačati naročnino za "PROLETARCA," ker le na ta način se zamore osigurati napredek našemu listu.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko $2.00 za celo leto, 1.00 za pol leta. Za Evropo $2.50 za celo leto, $1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published Every Tuesday by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske organizacije Jugosl. socialistične Zveze v Ameriki.

Subscription rates: United States and Canada, $2.00 a year, $1.00 for half year. Foreign countries $2.50 a year, $1.25 for half year.
Advertising Rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
2146 Blue Island ave. Chicago, Ill

Nadaljevanje s prve strani 3. kolone.

Še nekaj o skebih.

Calumet, Mich., 30. sept. — Sodrugi! Boj med delom in kapitalom v bakrenem okrožju se še vedno bije. Naši izrabljači nas hočejo na vse mogoče in nemogoče načine pognati v staro sužnost. Toda dobili nas ne bodo dokler ne priznajo naših opravičenih zahtev. Dne 24. sept. smo spet pokazali gospodom kapitalistom, da stojimo kakor skala. Velikanska parada rudarjev je šla iz Calumeta v Laurium, v Palestro, kjer se je vršil shod kot po navadi. Govorili so govorniki raznih narodnosti, med njimi tudi sodrug Frank Šavs. Sodrug Šavs je vedno bolj priljubljen med tukajšnjimi Slovenci in Hrvati. (Prejkone se bo še oženil v Calumetu.)

Dalje vam zopet poročam o slovenskih garjevcih. Jos. Jakša, kateri je za nekaj časa odšel iz Calumeta, se je povrnil in šel skebat. Cela njegova družina je za unijo in celo njegova žena mu je branila, da naj nikar ne skeba, toda Jakša se je rajši svoji ženi zameril, kakor pa Calumet & Hecla kompaniji. Lep človek! Svetoval bi dotični ženi, da naj tako naredi z njim, kakor je žena druga Slovenka, katera je svojega moža — skeba pošteno naklestila in spodila od hiše. Druga dva izdajalca sta Joe Macelle in John Pečaver. Zadnji mora tako plesat kakor prvi gode, kajti Macelle je vzel zadnjega k vrtalnemu stroju in to je "velikanskega" pomena tukaj. In tako mora biti siromak vsled pokorščine napram tovarišu in napram bossu — skeb in absolutno brez svobode. Joe Meteš (Trebušnik) je na stanovanju pri Mary Puhek in zadnja ga je pregovorila, da je izdal svoje tovariše v boju, svetujem tem garjevcem, da se spametujejo in ostavijo delo ter se pridružijo zavednemu delavstvu, drugače bomo poskrbeli, da pridejo tudi njihove slike na "galerijo" izdajic. Odprite oči in spoznajte, da tudi sebi delate škodo. Pomislite na staro sužnost in stopite v naše vrste. Pomagajte nam izvajati svobodo, po kateri hrepeni srce vsakega zavednega delavca. Združeni zdrobimo okove sužnjstva in večnega tlačanstva pod kruto roko nikdar sitega kapitalizma. Pozdrav!

P. Šepridem.

Calumet, Mich., 1. okt. — Dragi nam "Proletarec"! Čimbolj se stara naš boj, temveč imamo priliko, da vidimo, da čim starejši so nekateri tukajšnji rojaki, tembolj se jim sušijo možgani. Fr. Sedlar je imel gostilno na Laurimu. Toda pošteni delavci ne gredo k takim pokvekam, dokler je kje drugje še kaj prostora, zato je moral Sedlar zapreti salun in postal je — puškar. Poprej je odpiral široka usta za "baro", sedaj pa zija po cestah noseč kolec in revolver. Poprej salunar, sedaj najet puškar, a tretji "poklic", kateri ga čaka, bo za — omrežjem, ako ne bo prokleto previden.

Druga svitla zvezda na skebskem nebu je Joe Simončič, nekdanji kandidat za blagajnika v Calumet townshipu. Simončič bi osramotil marsikaterega lopova, ki sedi v zaporu. Pred tremi leti je pobrisal v Arizono in ves ta čas je "pozabil" poslati kak cent svoji ženi in otrokom. Žena je morala prati pri drugih, da je preživela sebe in otroke. Ko se je pričel štrajk, je hotel Simončič nazaj v Calumet, da bi skebal kot deputi, toda ni imel denarja za vožnjo. Pisal je ženi, da naj mu pošlje denar, ali ona je bila pametna in ni poslala. Končno si je Joe izposodil dotični znesek in pripeljal se je nazaj v Calumet, kjer je takoj stopil v službo šerifa in sedaj nosi okrog kolec in revolver. Kaj si mislite o rojaku, kateri si sposodi denar za ticket in se pelje tri tisoč milj daleč, samo da zamore skebati?

Ne smem pa pozabiti, da sta obadva ptička — Sedlar in Simončič — gorka prijatelja pop—šerifa Lukea, kateremu vsak čas poljubita copato in žepno ruto. Obadva imata v cerkvenih krogih veliko "šaržo" kot vzor — katoličanov. Prav tako! Danes je že znana stvar, da Lukčeva čreda obstoji iz samih skebov in brez malega sami skebje hodijo še v cerkev. Unijski rudarji, čeprav katoličani, obračajo cerkvi hrbet, kajti tako nizko nečejo pasti, da bi sedeli s skebi in poslušali vodjo skebov in pop-šerifa Lukea. Tako se počasi svita in svitalo se bo še bolj. Nam je prav!

Pozdrav vsem zavednim delavcem in delavkam. Štrajkar.

RAZREDNI BOJ.

Far in kapitalist, vsi se križajo če slišijo to besedo. Meščanske stranke proklinjajo razredni boj in sicer po njih trditvi radi tega, ker ljubijo ves svoj narod in iz zgol ljubezni do njega snujejo "nestrankarske" krščanske in narodne delavske organizacije. Nadejajo se, da bodo s pomočjo slednjih odvrnili od delavstva grozen razredni boj, delavstvo pa potisnili v sredino med farje, delo in kapital. Le ena stranka vztraja nemoteno na stališču razrednega boja in ta je: socialistična stranka. Ravno radi tega jo tudi britko sovraži vse in nasprotniki se poslužujejo najumazanejših sredstev, da jo z njimi blatijo.

Če hoče kdo postati med krščanskimi politiki upliven, potem se loti uničevane socialistične stranke in v dosego tega cilja zadostuje obupen klic: Stran od socialistične stranke, oni so razredni boj!

Kako je neki to, da imajo vladajoči krogi ravno pred razrednim bojem socialistične stranke tako velik strah, ker vendar vsak kdorkoli hoče zasledovati razmere, prav lahko vidi, da je ta razredni boj faktičen in da ga je opazovati na tisočih živih primerih. Boj med interesi kmetijstva in industrijalnimi interesi je razreden boj, veliki kapital uničuje v razrednem boju malo obrt in interesi agrarcev in konzumentov so naravnost nasprotni izprtijam, stavkam, bojkotom, pasivnim odporom in vse nam jasno kaže nespravna nasprotja med kapitalom in delom.

In vzlic temu naj bi bil razreden boj zločin in njega povdarjanje škodljivo današnjemu družabnemu redu. Buržvazija ima dvoje vzrokov, da je brezmejno hinavščino spravila v svoje moderno razredno in strankarsko življenje. Vladajoči krogi namreč čutijo, da pomenja proletarski razredni boj popolno emancipacijo proletarijata od vodstva po buržvaziji in da je ta stran najobčutnejša. Proletarski razredni boj je visoko stališče delavca, raz ktero mu je mogoče opazovati bestialne posledice kapitalizma. Zasleduje jih lahko, kako popolnoma ločen je razred posedujočih od vseh človeških čutov. Če je enkrat to opazil, potem je za vedno odtegnjen vplivu kapitalističnega razreda, kajti spoznal je, da je vladajoči razred, razred parasitov, ki životari na njegove stroške in da stremi izkoriščevalni način kapitalizma v vseh njegovih formah po zasluženju in pohabljenju delavnih slojev. Spoznal je pa tudi, da iz tega načina vodi le ena pot: združiti vse delovne sloje brez razlike spola, narodnosti in verskega prepričanja v močno združenje dela proti združenju izkoriščanja.

Far in kapital so že davno združeni proti delavcem. Boj med posameznim izkoriščanjem v vseh formah in v delu je bil vedno skupen, čeprav so bili interesni boji izkoriščevalnih skupin razdeljeni. Država se je razvila kot organizirano razredno telo iz nekdanje pradružbe in njene komunistične produkcije. Posledica tega je bilo suženjstvo premaganih, iz katerih se je potem razvila splošna sužnost, ki pa je zopet izginila s propadom Rima in se je nadomestila zopet z drugimi formami suženjstva.

V germanskih in slovanskih državah se je še dolgo vzdrževala skupna pravica do pašnikov in lovov, dokler ni v bojih med deželnim plemstvom in fevdalnim kraljestvom dobilo za odškodnino skupno last v posestvu in zemlji.

Iz svobodnih kmetov so postali tlačani in razlastitev svobodnih je toliko časa napredovala, da končno delavec ni bil več posestnik svoje zemlje in svojega orodja v obrti. Objadranje zemlje in ustvarilo mogočne kapitalistične družbe, ki so v teku časa podjarmile trgovino in produkcio kot privilegij in vsled tega odvzele delavcu zadnje pravice. Vse to se pa seveda ne vrši mirnim potom, temveč v težkem, stoletja trajajočem gospodarskem boju. V teh bojih so posedujoči imeli vse ugodnosti in ko se je iznašlo stroje in nova prometna sredstva, je že kapital suvereno vladal z nekdanjim svobodnim delom. Posedovanje podjetij vsebuje tudi politično moč bolj kakor kadarkoli prej: kapitalistična družba tišči milijone ljudi v mezdnem hlapčevstvu in izpreša iz njih neznane vrednosti. Državna bremena nalaga vedno bolj mezdnim delavcem, izkorišča jih kot producente in kot konzumente in jih vsled tega sili v razredni boj. Le ta razredni boj, ki uči delavce, da jim njih tlačitelji ne morejo pomagati, temveč da se morajo sami kot izkoriščani ločiti od izkoriščevalcev in se jim postaviti v bran, bo delavce zopet osvobodil groznih posledic izkoriščanja.

Toda ta razredni boj zavzema polagoma tako grozne in gigantične forme, da so vsi razredni boji preteklih časov napram njemu pravcata igra. Vse potence moči se vedno hujše pojavljajo napram proletarijatu. Prej je bil posamezen mogočen podjetnik, ki je skušal delavce izstradati, če so stavili zahteve. Potem so podjetniške organizacije stopile na pozorišče in boji so postali težavnejši. Danes je pa tisoče cevi naperjenih proti proltarijatu. Zveze industrijalcev, prometne zveze, agrarni in industrijski karteli, maloobrtniške organizacije, kmetske zveze, vse so naperjene proti obrti in proti delavstvu. Poleg brezštevilnih in velikih zvez so pa še meščanske stranke s svojimi političnimi organizacijami, nasprotniškim časopisjem in končno, da ne pozabimo, država z vsemi svojimi sredstvi v pomoč vladajočim razredom. To je razredni boj, katerega si je vse kakor vredno ogledati in ta boj se bije v svesti, da vzlic vsem zaprekam proletarijat vendarle lahko zmaga. To tudi povzroča moč napadov. Marsikdo se v bojazni vpraša: Bode li zmagal proletarijat v teh mogočnih bojih in bo li končno zmagal? Čeprav se tu in tam kažejo pojavi, ki niso prav nič pripravni nas navduševati, vendar lahko s popolno samozavestjo trdimo: Mi bomo in moramo končno zmagati.

Naš boj se ne ozira na vsakdanje dogodljaje, temveč opira se na zgodovinske svetovno potrebne pojave.

Čim bolj se vladajoči razred protivi naravno potrebnemu razvoju, tembolj se mora družiti proletarijat potom svojih organizacij v veliko enoto, izpopolniti mora svojo moč, razširiti svoje časopisje, da bo lahko opravljal svoje vzgojevalne dolžnosti napram indiferentnim in nešolanim. Vsaka posamezna stroka bo pa to tem lažje dosegla, če napravimo vsi svojo dolžnost in zastavimo vse svoje sile za dobro stvar. Razredni boj vladajočega pomenja uničevanje — proletarski razredni boj pa odrešitev.

Držati se hočemo zvesto, kajti največje zadoščenje nam bo, če si bomo v svesti, da smo storili svojo dolžnost.

DELAVSTVO IN BODOČNOST.

Vsak normalen človek hrepeni po sreči. Ljudje imajo o sreči lahko različne pojme in si jo lahko zamišljajo na zelo različne načine, toda žele si je vendar vsi. Tudi asketi so na svoj način srečolovci. V zatajevanju samega sebe, v mislih na svoj namen se čutijo srečne. Kdor trdi, da si ne želi sreče in da je ne mara, verjame morda samemu sebi, toda on vara samega sebe.

Hrepenje po sreči ni nič slabega. Človek je ustvarjen tako, da si mora želeti sreče. To je prirojen nagon in priroda sama je dala človeku tak organizem, da je njegovo delovanje tembolj popolno, čim bolj se človek čuti srečnega. Toda s samo željo je prav malo opravljenega. V marsikaterem oziru ne prihajajo naše želje prav nič v poštev: tam, kjer pa so kaj vredne, ostanejo brezplodne, če jih ne podpremo s svojim delom, ki se mora gibati v smeri proti našemu smotru.

Dober del naše usode je sploh izven naše moči. Na svet prihajamo, ne da bi nas kdo vprašal, če nam je všeč ali ne in umreti mora tudi tisti, ki bi rad večno živel. Od rojstva pa do groba je toliko "slučajev" v našem življenju, na katere ne vplivamo in ne moremo vplivati, da smo pogosto podobni žogam, s katerimi se igrajo nevidne roke. In tako je kot skrajno nasprotje nauka o svobodni volji nastala vera v neizpremenljivo usodo, v fatum, v kismet.

Celi narodi so se včasi vdajali fatalizmu. Islam " Mohamedov nauk, je do dobrega zgrajen na načelu, da je človeku vse usojeno in da ne more ničesar spremeniti. Pri orientalcih igra kismet vobče veliko vlogo. Hvalili so časih to slepo udajanje v usodo in kazali, kaj so vse Turki dosegli, ker so šle njih čete pri vsaki priliki slepo v smrt, češ. Alah že ve, kje bomo umrli in če nam je usojeno, da ostanemo živi nam vse džavrske kroglje ne bodo mogle škodovati. Ali zgodovina nam kaže, da vsi taki narodi, ki se zanašajo le na tujo, neznano moč, propadajo. Sedanja Turčija je nam žalosten dokaz. Kakor z narodi, tako je tudi s posamezniki, z družinami, različnimi skupinami človeštva.

Človeško življenje je še vedno velika uganka, ki se ne ukloni ne veri, ne znanosti. A če moramo priznavati skrivnosti, ki jih še nihče ni razkril, vendar spoznavamo, da je poleg neizpremenljivega, kar kljubuje vsaki volji, v življenju še marsikaj prepuščeno našemu spoznanju in našim močem. To, od čolveka odvisno stran življenja urediti delom lepo in dobro, kakor je na zemlji sploh mogoče, je naloga socializma. Z organiziranim smotnim delom se imajo človeštvu olajšati tista bremena, katerih se sploh ne more iznebiti, in pribaviti največja množina užitkov, ki se da doseči. Socializem ne more prečarati sveta in uresničiti vseh sanj; toda mnogo opravičenega hrepenenja lahko preustvari v resnico in mnogim željam, ki so danes neizpolnjive, lahko zgradi podlago, na kateri se pozneje uresničijo.

Kakor je posamezniku po nepremagljivem zakonu sojeno, da se razvija, tako stremi človeštvo deloma zavedno, deloma nezavedno, po razvoju in rasti. Iz otroških let sili v mladeniška, pa v moška ter koprni po najvišjih vrhuncih, po udejstvovanju vseh svojih sil, dokler vidi pred seboj življenje.

Socializem je realizacija tega stremljenja. Njegova naloga je zbrati vse raztrešene, tolikokrat se gubeče brezplodne moči in jih, danes kaotično se uskajoče in vzajemno si nasprotujoče, združiti v harmonično celoto, ki pomeni korist in lepoto obenem.

Z dosego tega cilja, najvišjega, ki ga more danes zaznavati človeški um, pa je neizogiben boj proti vsem zaprekam, razreden boj, ker so zapreke razrednega značaja. Gmotna beda milijonov, ta največja nesreča naše dobe, ki ne ubija le telesno cele armade, ampak uničuje neštete duhove na škodo zadetih posameznikov in vsečloveške družbe, je posledica razdelitve v gospodarje in sužnje, v bogataše in nemaniče, v privilegirane in brezpravne. Obstanek razredov je največja ovira človeške sreče in napredek družbe je odvisen od tega, da izginejo razredi in zmaga vzajemnost vseh ljudi.

Do zmage vodi boj, samo boj. A ta boj morejo voditi le oni, ki imajo največ pričakovati od napredka. Nikakor se ne bodo za izpremembo bojevali tisti, ki so zadovoljni s sedanjim položajem in smatrajo vsako predrugačenje za izgubo.

Tudi slovenski delavci se ne morejo izogniti temu boju. Socializem more le tedaj obstati, če zmaga po vsem civiliziranem svetu. Uspeh delavstva v katerikoli deželi je tud naš uspeh, ampak naše zaostanje je tudi zaostanje vsega delavstva. Samo združeni proletariat vseh narodov more premagati mednarodni kapitalizem vsega sveta.

Zato tudi za slovenske delavce ni druge poti kakor združitev v mogočno armado, vzporedno v zvezi z organiziranim delavstvom vsega sveta.

To je pot do sreče in tudi srečna pot. Zakaj največja sreča, ki si jo moremo misliti na tem svetu, za tiste ljudi, ki žive na njem, se more doseči samo na podlagi socializma. Pesniška fantazija lahko ustvarja drugačen svet in drugačne ljudi; pa si tedaj tudi lahko misli drugačno srečo. Če človeškemu telesu n. pr. ne bi bilo treba hrane, ampak bi mu zadostoval zrak, bi bili tudi pogoji človeške sreče popolnoma drugačni, kakor dandanes. Ali prirodnih zakonov ne moremo izpremeniti. Za človeka, kakršen je, so materialna vprašanja neizogibna. Hrane mora imeti, če se mu to zdi lepo ali grdo, obleke mora imeti, kakršno zahteva podnebje, varstva proti vremenskemu vplivu mora imeti. Njegova sreča ne bo popolna, tudi če ima vse to, zakaj tedaj se javljajo še duševne potrebe. Ali če niso izpolnjene niti te potrebe, tedaj sploh ne more biti sreče. Pesem o lepoti revščine je hinavska in lažnjiva pesem.

Socializem ima nalogo urediti gospodarsko življenje tako, da mine posamezniku vsakdanja skrb za njegove gmotne potrebe. Doseči hoče take razmere, da bo delo vsakemu človeku zagotovilo, kar potrebuje za življenje in da mu bo pridnost in sposobnost omogočila uživati tudi tiste višje, plemenitejše plodove, ki jih ustvarja telesno in duševno delo nad vsakdanje potrebe. V socializmu je torej podlaga človeške sreče.

Ali tudi v boju za socializem je že dober del sreče. Zakaj človeku, ki sodeluje, daje ta boj zavest, da se bojuje za pravično stvar, za lep smoter, za večjo srečo za bodočnost poznih rodov. Vsak napredek, vsaka zmaga daje zadoščenje bojevniku in ga osrečuje.

Drugod ne more delavstvo dandanes iskati sreče. V organizaciji, v socialističnem delu, v boju se je nahaja vsaj toliko, kolikor je mogoče v današnjem svetu, ki je od prave sreče še oddaljen kakor zemlja od solnca.

V SRBIJI IZZA VOJNE.

Belgrad, meseca septembra.

Če se govori o položaju delavskega razreda v Srbiji izza vojne, ga ni kratko mogoč edrugače označiti, kakor z besedami: Hudo je, da ne more biti hujše. Ali s takim odgovorom se seveda ne bodo zadovoljili čitatelji, ki bi radi vedeli kaj natančnejšega. Četudi ne morem izčrpati opisa tega strašnega položaja, bodo vendar želeli vsaj kakšno podrobnost, ki more karakterizirati sedanje klavrno in obupno stanje naših delavskih mas.

Naj mi bo dovoljeno, da napravim le dve ali tri opazke, po katerih bo precej jasen naš položaj.

Predvsem je treba omeniti, da so ostale naše organizacije, strokovne in politične, pred slabim letom, ko je bila ukazana mobilizacija, nenadoma prazne. Vse od 18. do 55. leta je bilo odgnano pod orožje na vojno. Nenadoma so izginili ne le člani organizacij, ampak tudi njih uprave. Pomisliti je treba, da je trajalo to stanje celih enajst mesecev, in lahko si bo predstaviti ne le stanje organizacij, ampak tudi položaj delavskih mas.

Zdaj, ko je izvršena demobilizacija, štejemo ogromne izgube svojih sodrugov, članov strokovnih in političnih organizacij. Mnogo jih je poginilo od puške in topa, mnogo jih je pomrlo za legarjem in kolero. Med onimi, ki so se vrnili, jih je znaten odstotek invalidov, še znatnejše pa je število izčrpanih, strtih, neozdravljivo bolnih, tuberkuloznih in revmatičnih. Pa tudi tisti del, ki bi bil sposoben za delo, je izpostavljen brezposelnosti in lakoti. Vsa dela so izpostavljena in ne pridejo kmalu v tir. Za mnogo njih je minila sezona in na priliko za delo bomo čakali do prihodnje pomladi, celo do prihodnjega poletja, pa še tedaj bo vse omejeno. Razuntega, kolikor je še dela, so ga dobile cenene delovne moči iz osvojenih krajev. Albanci delajo pri ureditvi mesta in pri olepšavanju Belgrada, na železniških progah in v rudnikih. Po tovarnah delajo pa turški ujetniki, izmed katerih se jih mnogo tudi po sklenjenem miru ne vrača v svoje stare kraje. Med njimi so tudi taki iz Male Azije.

Nove razmere, ki nastajajo v Macedoniji, bodo nagnale ondotno prebivalstvo v masah na tlako. Ono je že pred preplavljalo delovne trge v Srbiji, Bolgarski, Rumuniji, po Ogrskem in v Ameriki. Po obeh vojnah, ki sta spravili to prebivalstvo popolnoma na kant, pojde trumoma iskat mezdnega dela. Tako bo oškodovalo naprednejše delavske množice v Evropi in Ameriki in poslužilo kapitalistom kot brezprimerno cenena delovna moč. In to ne velja le za preprosto, nekvalificirano delovno moč: enako vlogo bodo igrali tudi kvalificirani delavci iz Macedonije in z vzhoda, ki jih bodo nove razmere gnale iz onih krajev, pa bodo, vajeni malih mezd, slabih delovnih pogojev in skrajno bednega življenja, prinašali v naše kraje velike težave, ki smo jih začeli s trdim bojem pred tema vojnama dosti uspešno premagovati.

Pred nami so, kar se tiče delavskega položaja, najtemnejši izgledi. In to stanje, ki se nam slika pred očmi, bo trajalo prav znatno dobo, morda celih deset let.

Naša stranka in naše strokovne organizacije so že storile korake, da se premagajo te težave s čim manjšimi nesrečami za srbski proletariat in s čim manjšimi neugodnostmi za delavstvo Austro-Ogrske, Nemčije in Švice, katere dežele v prvi vrsti preplavlja izseljevanje z Balkana. Naša prva naloga je danes ta, da povzdignemo vsled vojne opustošene organizacije, da privedemo vanje najširše delavske množice, da sprejmemo te mase, ki se javljajo iz Macedonije in od vzhoda, da jih napolnimo z razred. zavestjo in vpeljemo v moderne razredne borbe. To nam bo pomagalo, da ohranimo dosedanje uspehe, da vzdržimo delovne pogoje in mezde, ki smo jih imeli pred vojnama, in da jih, kolikor bo mogoče, še popravimo. Po tej poti, če bo delo ovenčano z uspehom, bodo naša stranka in naše strokovne organizacije obvarovale srbski proletariat brezmerne bede, ki zija pred njim, evropski proletariat pa rešili prave invazije izseljencev.

Razume se, naša dolžnost je, da to storimo zase in za mednarodni proletariat, ker nas navajajo naše socialistične obveznosti na to.

Da nam pa pri tem in pri vsakem drugem poslu ne bo manjkalo simpatij in moralne podpore mednarodnega proletariata, ki nas bo krepčal in vzpodbujal pri delu, o tem ne dvomimo, kakor smo tudi trdno prepričani, da se bodo veselili naši sodrugi, če premagamo to težavo, večjo od vseh, kar smo jih doslej imeli.

Dragiša Lapčević.

KDO PLAČA?

Kdo plača mezde? Mi delavci! Boss bi hitro pognal vsakega delavca, ako bi ne naredil dovolj za svojo plačo in še zraven za profit.

Kdo plača rent? Mi delavci! Delavec plača rent ne le od bajte, v kateri stanuje, temveč tudi od vseh prodajalnic in pisaren v mestih. Ako trgovec ne naredi za rent zraven dobička, zapre prodajalno. Pri vsakem koščku blaga, ki ga kupimo, plačamo tudi trgovčev rent.

Kdo plača davke? Mi delavci! Če imaš kaj zemlje ali ne, to je brez pomena. Delavec plača vse davke. V produktu, ki ga izdelaš, je zaračunan tudi davek.

Kdo plača carino? Mi delavci! Importirano blago, od katerega trgovec plača carino, je toliko dražje zaračunano na trgu in delavec plača vse.

Kdo plača denarne kazni? Mi delavci. Kadar je kakšna korporacija obsojena na denarno globo radi kršenja zakona, tedaj dotična korporacija zniža plačo ali zviša ceno izdelkom in delavec, ki kupi izdelek, plačuje globo.

Izkratka: delavec plačuje vse račune in zato je vedno revež.

Ne hodite za delom v Porcupine, Ontario, Canada. V Porcupine so premogarji na štrajku.

Štrajk v Bingham Canyon, Utah še vedno traja. Delavci, ne hodite v ta kraj iskat dela, dokler ne bode štrajk končan. Bodimo ljudje in bratje, ne pa izdajalci delavskih interesov. "Bingham Miners Union, št. 67 W. F. of M."

KAKO JE NAPREDOVALA JUGOSLOVANSKA SOC. ZVEZA PO PRODANIH MARKAH OD JULIJA 1912 DO JULIJA 1913.

Leto	Mesec	Svota	Marke	Skupaj mark
1912	Julij	$66.75	1335	
1912	August	73.10	1462	
1912	September	70.90	1418	
1912	October	78.10	1562	
1912	November	72.20	1444	
1912	December	66.30	1326	8547
1913	Januar	94.70	1894	
1913	Februar	75.95	1519	
1913	Marc	81.75	1635	
1913	April	76.70	1534	
1913	Maj	84.30	1686	
1913	Junij	75.40	1508	9776

Poprečno članstvo v zadnjih 6 mesecih v l. 1912 je bilo 1423 na mesec, v prvih šestih mesecih 1913 pa poprečno 1629 na mesec. Iz tega je razvidno, da zveza stalno napreduje.

V juliju 1913 je plačalo 1941 članov svoto $97.05, v augustu 1638 članov svoto $81.55 in v septembru 2057 članov svoto $102.85 skupni stranki. **Vsekakor napredek!**

Stranka

Witt, Ill.

Obvešča se vse sodruge, oziroma člane kluba štev. 84. J. S. Z., da se zanesljivo udeležijo prihodnje mesečne redne seje, katera se bo vršila dne 12. oktobra ob 2. uri popoldne v navadnem prostoru. Dolžnost vsakega sodruga je, da vpošteva obvestilo in pride na sejo ob navedenem času, ker imamo več važnih zadev za rešiti.

John Javornik, tajnik.

NAZNANJE.

Dobili smo poročilo, da se vrši zabava jugosl. soc. kluba št. 20 na 12. oktobra a ne 19. To naj vzamejo naznanje zlasti tisti, ki imajo zato zabavo tikete.

KAJ JE SKEB?

Zelo primiren pamflet za agitacijo v času štrajka. Ponatis iz Proletarca. Prodaja in razpošilja se poštnine prosto po sledečih cenah:

50 komadov	**$..25**
100 komadov	**$..40**
200 komadov	**$ .70**
300 komadov	**$1.20**
500 komadov	**$1.80**

Naročite jih takoj nekaj iztisov za rezervo!

IZKAZ DONESKOV ZA POMOČ

sodr. M. Glumcu.

Soc. klub št. 3	$10.00
Soc. klub št. 9	5.00
Soc. klub št. 12	14.00
Soc. klub št. 14	10.15
Soc. klub št. 22	12.10
Soc. klub št. 22	12.00
Soc. klub št. 30	5.00
Soc. klub št. 35	5.00
Soc. klub št. 53	14.25
Soc. klub št. 54	.200
Soc. klub št. 56	10.00
Soc. klub št. 60	2.00
Soc. klub št. 61	14.05
Soc. klub št. 67	2.00
Soc. klub št. 69	3.00
Soc. klub št. 70	3.00
Soc. klub št. 106	1.00
Soc. klub št. 115	.50
Jugosl. soc. zveza	20.00
M. Alujevich	1.00
A. Aranca	.50
M. Keber	.50
Jos. Krpan	2.00
N. G. Grahovac	1.00
— r.	5.15
— č.	5.00
Skupaj	$157.00

Ta svota je bila poslana na pristojno mesto.

Tajništvo J. S. Z.

FOND ZA MICH. ŠTRAJKARJE.

Izkaz v št. 316	$53.15
Jos. Zorko, W. Newton, Pa.	3.20
Po John Roglu in M. Šetincu poslano iz La Salle, Ill.:	
Anton Meznarich	1.50
Martin Setinc	0.75
Lavo Zevnik	0.50
Tom olob . G.	050
John Ogorek	0.50
Joe Majcen	0.50
D. Gentiletty	0.50
John Kovač	0.25
Joe Križe	0.25
Martin Okleščen	0.25
Frank Knezi	0.25
Joe Planton	0.25
Joe Barborich	0.25
Anton Tomše	0.25
Frank Lopatich	0.25
Joe Miklavčich	1.00
John Planinc	0.10
Anton Lovrinc	0.10
Math Zoran	0.50
John Rakoše	0.50
Neimenovan	0.15
Sam Jaklich	0.25
John Godina	0.25
John Godina	0.25
John Pekle	0.25
Martin Cimerman	0.25
John Rokoše	0.25
Frank Ajnik	0.25
Anton Perhaj	0.25
Gregor Smelič	0.25
Joe Furman	0.25
G. Bryson	0.15
Math Pkoflanc	0.15
Joe Jurkas	0.25
Joe Grgovich	0.15
And. Slakonja	0.10
Paul Zupančich	0.10
Fr. Brigač	0.10
Skupaj	$68.65

Agitacijski Fond za pošiljanje Proletarca med štrajkujoče rudarje v Michiganu.

V blagajni 30 sep.	$1.14
Jugosl. soc. klub št. 13	2.00
Skupaj	$3.14
700 iztis. Prol. št. 317	$7.00
Primanjkljaj	$6.14

Sodrugi!

Vsled štrajka rudarjev v Calumetu in okolici se nudi posebna prilika za našo agitacijo med rudarji-štrajkarji. Potrebno je v tem boju med delom in kapitalom delavce privesti do spoznanja, da leži njih moč nad nenasitnimi baroni rudnikov edino v solidarnosti — v skupnem nastopu. Zato je nujno, da se izdajo posebne brošurice in da se pošilja vsak teden med štrajkujoče rudarje nekaj sto iztisov Proletarca.

Da se pokrijejo stroški za to agitacijo, je treba splošne gmotne pomoči. Vsled tega je jugosl. soc. klub št. 1. v Chicagi, na seji dne 26. t. m. sklenil, apelirati na vse jugosl. soc. klube, da pošiljajo v ta namen prostovolnje prispevke za agitatoričen fond.

Sodrugi! Boj rudarjev v Michiganu je naš boj, zmaga štrajkarjev je naša delavska zmaga; izguba štrajka je izguba celega delavskega razreda. Pomagajmo štrajkarjem s tem, da jim preskrbimo dovolj poučnih knjižic in lista Proletarca.

Prispevke je pošiljati upravništvu Proletarca.

IZ TAJNIŠKEGA URADA S. Z.

Prispevki in darila za mesec junij:

Društvo S. Sirota (Bled 17. S. N. P. J.) Lorain, O.	$50.00
Nabrano na razvitju zastave društva Slavija, 1. S. N. P. J., Chicago, Ill., nabiratelj I. Blish	„ 10.00
Dr. Slov. Narod 153 Struthers, O.	„ 3.90
J. Gabrovšek, Newark, O.	„ 1.00
J. Francelj, Gilbert, Minn. dar	„ 1.50
Združ. društva Bear Creek in Washoe, Mont.	„ 9.60
Fr. Sakser, New York, N. Y. prispevek kot član	„ 10.00
Glas Naroda, New York, N. Y. nabrani in že izkazani darovi	„ 130.75
Mat. Pogorelc, Chicago Ill. je daroval v spomin umrlega prijatelja Fr. Trampuša v Virginiji, Minn.	„ 20.00
Slavček SNPJ št. 145 Cliff Mine, Pa.	„ 1.00
Posamezni pristopi	„ 7.65
Meseca maja izkazani dohodki	$1841.83
Skupni dohodki do 30. junija 1913	$2087.23

Ta svota je naložena na State Bank of Ely.

Fr. Krže, l. r. tajnik. Geo L. Brozič, l. r. blagajnik.

RAČUN SLOVENSKEGA ZAVETIŠČA

od 28 novembra 1912 do 30. junija 1913.

Prejemki:

Za prodane knjižice (pristop	$ 78.00
„ za znamke (asesment)	„ 74.15
„ darovane zneske	„ 1953.88
„ obresti od naloženega denarja	„ 22.25
Skupno	$2128.28

Izdatki:

Za 5000 pravil in knjižic	$ 52.00
„ pismeni papir in kuverte	„ 4.75
„ premije od varščin direktorija	„ 23.25
„ pristojbino korporacije državi	„ 10.00
„ pristojb. korporacije countyju	„ 1.10
„ 200.000 znamk za člane	„ 50.00
„ plačo dvoran začasnega odbora	„ 3.00
„ dvorano za časa prve konvencije	„ 2.00
„ poslovne knjige in pisemsko desko	„ 11.60
„ dvorano sej skupnih odborov	„ 1.00
„ skico znamk	„ 0.50
„ poštnine od 28. nov. 1912 do 30. junija 1913	„ 6.00
" gotovino dne 30. junija 1913	„ 1963.08
Skupno kot zgoraj	$2128.28

Razdelek gotovine:

Na hranilni knjižici First State Bank of Ely	$1959.58
Ročna blag. tajnika dne 30. junija 1913	„ 3.50
Skupna gotov. kot prej	$1963.08

Pregledali in našli polnem soglasju s tajniškimi, blagajniškimi knjigami kakor tudi z vložno knjižico, dne 17. avgusta 1913.

Za nadzorni odbor:

Joe Benko l. r.
predsednik nadzornega odbora.
John Žvanut, l. r.
nadzornik.
Frank Mladič, l. r.
nadzornik.

Upravni odbor S. Z.

Frank Sakser, predsednik.
Paul Schneller, podpredsednik.
Frank Krže, tajnik.
Geo Brozich, blagajnik.

RAZDELJEN STRIC SAM.

Stric Sam je orjaško močan in obenem silno slab.

Zliva kanone, a ne plugov.

Razvaža pisma, a ne tovorov in potnikov.

Gradi bojne ladje, a ne more tovaren in hiš.

Skrbi za bolne prešiče, a ne za bolne otroke.

Gradi ceste in mostove za armado, a ne za farmerje.

Njegovi vojaki grade kanal v privatne svrhe, toda ne more vporabiti armade za izsuševanje močvirnatih zemljišč v splošno korist ljudstva.

V Panami ima vsake vrste trgovine, ali tukaj v Zed. državah nima nič.

Graditi zamore železnico v Alaski, a ne v Ohio ali Illinoisu.

Čuva kapitaliste v Mehiki, a ne delavcev v Calumetu, Mich.

Stric Sam je pameten in podjeten, kadar nastopa kot socialist; ko pa dela s kapitalisti in za kapitaliste, je brutalen in zločinski, kakor so kapitalisti.

Kako dolgo bo še služil dvema gospodarjema? Ali mora biti cel kapitalist ali pa popolen socialist.

SADOVI KAPITALIZMA.

— Jim Murphy, 81 let star delavec, je prehodil malone celo državo Indiano, a dela ni mogel najti. Končno so ga v Wabashu zaprli radi — vagabundaže.

— Po sadovnjakih v Minnesoti je na tisoče bušljev sadja prepuščenega gnitju, ker se prevoznim družbam ne izplača, da bi dovolile potrebne kare za prevoz na trge.

— "Tribune-eHerald" v Rome, Ga., je imel pred kratkim sledeči oglas: "Iščem gospodarja. Sem zdrav in močan. Rad bi delal, ker moram jesti. Pišite, kaj mi plačate, pa sem vaš. W. H."

— Mrs. Julia Hezech je 25 sept. porodila dete v New Yorku v nekem zapuščenem pristanu ob morju, ker ni mogla dobiti strehe. Štiri dni pred porodom ni ničesar jedla.

— Selma Peterson, 19 letna deklica v Cripple Creeku, Colo., je izvršila samomor. Pri njej so našli košček papirja z napisom: "Majhna plača — ni vredno živeti." (Ali je tega kriv socializem?)

Henrijeta Beaulieu:

MATERINSKA SREČA.

(Pravljica.)

Nekoč je živela žena, ki je imela vse, kar napravlja človeka srečnega: bila je lepa, zdrava, bogata, njen mož je bil dober, ki jo je takorekoč nosil na rokah, in imela je tudi mnogo prijateljev. Le otrok ni imela. In kakršni so že ljudje: to kar je imela, se jej ni zdelo dosti, želela je le to, česar jej je manjkalo in polagoma je prišla do prepričanja, da je najbolj nesrečna žena na vsem svetu.

Neko noč ni spala in se je bridko jokala — kakor že tolikokrat — in si je predstavljala srečo, katero bi jej napravljal lep, nadarjen sin.. Kar nenadoma pa se razsvetli soba, mila luč se je razlila, in pred njo je stal lep in svetel angel, a resnega obraza.

"Otroka si želiš," je dejal angel. "Tvoja želja naj se ti izpolni, če si pripravljena nositi vsa bremena, ki so združena z materinskim poklicem."

"Sem," je odgovorila žena z radostno trdnostjo. "Vem pač, da prinaša materinstvo bridkosti in trud. Ali jaz hočem bridkosti in trud, o, vem, da sem bila sebična, a sedaj hočem postati sebična za svojega sina!"

"Sina torej hočeš?!" reče angel.

"Da," zakliče žena. "Sina! Glej, v nas ženah je toliko, kar moramo zamoriti, toliko onemoglega hrepenenja in toliko misli, ki me pripeljejo do cilja. Sina bi rada imela, da bi izpolnil vse hrepenenje, ki je v meni, vse, kar si želi na dan, in moje neplodno mišljenje naj bi postalo dejanje moja prekipevajoča čustva naj bi se uresničila: on bi ponesel vse to v svet in me tako zvezal z velikim, bogatim življenjem, od katerega ugrabim sedaj le semintje majhen košček."

"To je torej tvoja nesebičnost," je dejal angel in se malo nasmehnil.

"To je le ena stran moje želje," je dejala žena hitro. "Vse bolj si želim otroka zato, da bi dajala, da bi nekaj imela, za kar bi lahko skrbela in se mu posvetila z dušo in telesom."

"In tvoj mož?" je vprašal angel. "Zakaj se ne posvetiš njemu?"

"Oh, ljubi angel," je dejala žena in morala se je malo nasmejati, "ti pač ne veš prav dobro, kaj da je mož! Glej, to je veliko, bradato bitje, s preteklostjo, ki nam je neznana, z navadami, ki so globoko vkoreninjene in ki nam niso navadno prijetne; mož je bitje, ki nam ostane v bistvu vedno tuje. Ali bitje iz moje krvi, bitje, ki bi bilo popolnoma moje — kako bi bilo to vse drugače!"

Bridkost, ki vse ve, je obsenčila angelovo lice. Popolnoma tvoje! je mislil. Uboga neumnica! Ali dejal je le: "Če hočeš, dobiš sina!"

"Hvala," je jecljala žena vsa prevzeta.

"Tole semensko zrnce," je dejal angel in ga ji ponudi, "izpolni tvojo željo. Samo pogoltni je. Prej pa ti hočem pokazati še nekoliko sreče, ki jo želiš. In potem te vprašam, še enkrat."

"Nič, nič me ne more odvrniti od moje želje," je dejala žena strastno. Najraje bi bila takoj pogoltnila seme, ali nekoliko se je sramovala pred angelom.

"Glej semkaj," je dejal angel in držal ženi pred oči ogledalce, "in povej mi, kaj da vidiš."

"Vidim črnooblečeno ženo. Njene oči so kalne kakor od prehudega joka, v njen obraz je trpljenje zarezalo globoke brazde. Kdo je uboga?"

"Mati," je dejal angel. "Pokopala je svojega edinega sina, ki je bil sreča njenega življenja. Hranila in stradala je zanj, vse njene misli so se vrtile okolo njega. I on je bil nadarjen, delaven človek in dober sin. Ravno, ko bi moral stopiti na prag moške dobe, v srečo in k ugledu, ko bi bil lahko plačal ves njen trud, izpolnil njeno upanje, ga ji je ugrabila smrt. In sedaj je popolnoma sama!"

"O, kako trd je bog," je dejala žena in se vsa stresla. "To je pač najbridkejša usoda materinstva, ki je sploh mogoča."

Angel je zmajal z glavo. "Ni najtežja in ne najbridkejša. Pokažem ti drugo, ki se mi zdi težja." Znova ji je držal ogledalce. "Kaj vidiš?"

"Vidim ženo, njeni lasje so beli, ali ne od starosti. Poteze na obrazu so napete kakor od skrbi, ki ne zapusti človeka niti za trenutek. In giblje se tako, kakor se gibljejo bolniške strežajke. Ali je bolniška strežajka?"

"Da, strežajka svojega slaboumnega sina," je dejal angel. "Ljubi ga preveč, da bi ga izročila tuji oskrbi in vse svoje življenje daruje naporni oskrbi, ne da bi dobila drugega plačila kakor redek pogled spoznanja iz topih oči. In vse, kar še upa in želi, je da bi umrl deček pred njo, da ne bi prišel v tujo, neprijazno oskrbo."

"O bog," je dejala žena vsa presunjena, "to je grozno! Usoda te matere je v resnici še žalostnejša nego ona prve, ker ta ima vsaj lepe, prijazne spomine."

"Vidiš," je dejal angel. "Vi ljudje kar tako tja v dan blebečete: to je najhujše! Pokazati ti hočem še drugo usodo materinstva."

Žena je pogledala v ogledalce. "Vidim ženo," je pripovedovala. "Obraz je bled, čmeren in nemiren, kakor od neprestanega očitanja slabe vesti. Sedaj govori nekdo z njo in zasmeje se, ali smeh je spačen tako, da to kar boli. Kako njene roke krčevito grabijo za obleko, kakor v tajnih mukah. Kdo je revica? Kaj je zakrivila?"

"Ničesar ni zakrivila," je dejal angel. "Ali njen sin je v ječi. Lahkomiselnost ga je zapeljala — oče je bil pretrd in preskop — poneveril je denar. Mučeništvo žene pa poostruje to, da jo sili njen sirovi mož zahajati v družbo, da pokažeta ljudem: oni, ki je v ječi, naju ne briga nič! Nimava sina!"

"O, uboga mati! Najubožnejša žena!"

"Še ne najubožnejša. Glej sem!"

"Nočem ničesar več videti!" reče žena. "Ne prenesem več!"

"Ti ne preneseš trpljenja drugih mater, katere le vidiš in hočeš postati sama mati?" je strogo vprašal angel.

Žena se je ojunačila in pogledala zadnjikrat v ogledalo.

"Vidim ženo," je dejala, "na njenem obrazu ni ne žalosti in ne skrbi ali strahu, ali nekaj drugega, kar je žalostnejše od vsega. Izgleda, kakor da bi bila umrla njena duša."

"Umrla je," je dejal angel. "Njena duša je umrla, ko se je srce otrokovo odvrnilo od nje. Brez vzroka. Naenkrat si je zmislil, da ne potrebuje nič več svoje matere."

"Saj to ni mogoče," je zakričala žena.

"Vse je mogoče," je dejal angel. "Kako je s semenom?"

"Zakaj si izbral te grozne primere?" je očitajoče zaklicala žena.

"Nisem izbiral prav nič," je dejal angel. "Vse sem našel v najbližji okolici. O, življenje je vse temnejše, kakor pa si domišljate ljudje, ki vas boli že vsaka neizpolnjena, malenkostna želja!"

"Pa saj je tudi materinska sreča na svetu!" je jezno zaklicala žena. "Jaz ti hočem pokazati sliko materinske sreče. Glej! Stara žena, ki je središče vse hiše, ki jo ljubijo in spoštujejo vsi; njeni sinovi so čislami, čvrsti možje, njene hčere dobre, lepe žene, in otroci in vnuki tekmujejo, da olepšajo s hvaležno nežnostjo materi življenje. To je na svetu. Samo sem videla."

"Da, je!" je dejal angel. "Ali to je ena svetla sreča med sto temnimi usodami. To so najsrečnejši izmed najboljših. Ali pa si zaupaš toliko, da boš ravno ti izvoljena izmed sto mater? Ali si tega vredna? — Ali pa imaš toliko srčnosti, da vkljub slikam, ki sem ti jih pokazal, rečeš: hočem?"

Zgrudila se je tedaj žena, vsa v joku. "Bog je vedel," je ihtela, "da nisem dovelj močna prenesti toliko nesreče in ne toliko vredna sprejeti toliko sreče. Vzemi svoje darilo!"

Angel je vzel seme in gledal resno, ali milo nanjo.

"Ali ne reci, da nimaš otrok!" je govoril. "Glej, nobena žena ni bre zotrok, ki ima odprto srce za vse, ki trpe, ki so ubogi in slabotni, dokler se jokajo otroci in iztegujejo proseče ročice! Ako bi se bila porodila tvoja želja iz ljubezni in ne iz sebičnosti — tedaj bi ti pritisnila na srce uboge, zapuščene, pretepane, ne bi zapostavila svojega čustva za bitje iz tvoje krvi!"

"Od jutri dalje," je dejala žena in pogledala je z obrazom, še v solze utopljenim, ali z bleščečimi očmi, "od jutri dalje bom mati!"

"Blagoslovljena bodi!" je dejal angel in položil klečeči milostipolne roke na glavo.

Posebna razprodaja knjig

Direktorij J. D. T. D. je na zadnji seji znižal mnogim knjigam cene, in sicer za nedoločen čas. Poleg tega je dovolil, da dobi vsak kupec, ki naroči najmanje za $2.00 knjig, tudi 20% popusta.

Kdor želi torej po ceni dobre knjige, naj se oglasi takoj, dokler je ta zaključek v veljavi.

Pošljite naročilo še danes! UPRAVNIŠTVO.

LEPOSLOVNE KNJIGE, POVESTI:

Etbin Kristan: "Samosvoj", mehka vezba	.80
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): "Džungel". Povest iz chicaških klavnic	.75
Etbin Kristan: "Francka in drugo"	.25
Pavel Mihalek: "Iz nižin življenja"	.50
"Tajnosti španske inkvizicije". (Dosedaj izšli samo štirje snopiči). — Snopič po	.5

BROŠURE ZA SOCIALISTIČNO PROPAGANDO.

Enrico Ferri: Socializem in moderna veda	.50
"Država prihodnjosti"	.20
"Proletariat"	.10
Etbin Kristan: "Nevarni socializem"	.15
"Strahovi." (Priporočljivo)	.15
"Komunistični manifest"	.20
"Zakaj smo socialisti"	.10
"Kdo uničuje proizvajanje v malem"	.10
"Socializem"	.10
Socialistična knjižica	.05
"Kapitalistični razred"	.15
"Socijalna demokracija in kmetsko ljudstvo"	.5
Strahovi	.15
"Vojna in socialna demokracija"	.15
"Občinski socializem"	.30
"Moderni socializem"	.10
"Naša bogatstva"	.5
Vojna	.10

KNJIGE IN BROŠURE ZA PROTIKLERIKALNO PROPAGANDO:

Prof. Wahrmund (poslov. A. Kristan): "Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost"	.30
"Krst sv. Vladimirja." (V verzih. Priporočljivo.)	.25
"V dobi klerikalizma". (Priporočljivo.)	.15

DRUGE KNJIGE IN BROŠURE:

"O konsumnih društvih"	.10
"Narodno vprašanje in Slovenci"	.10
"Moderni politični razvoj. — Moderni gospodarski razvoj. — Cilji socializma."	.10
Primož Trubar	.05
Zadružna prodajalna ali konsum	.10
"Štiri črtice". (Poljudne zbirke "Več luči!" 5. snopič.) 1. Nekaj iz življenja fajmoštra Kozamernika. 2. Kako dolg rep je imel pes svetopisemskega Tobije. 3. V nebesih. 4. Konec sveta in sedež za "nebeške kraljevstvo"	.15
"Kako je lep vojaški stan." (Poljudne zbirke "Več luči!" 6. snopič.)	.15

Vse te knjige in brošure pošljemo poštnine prosto.

SOCIALIZEM IN MODERNA VEDA.

(Dalje.)

Katéra pot pa vodi v odpravo gospodarskega monopola in nepreglednega spremstva njegovih krivic, gorja, bridkosti in sovraštva? Pot razrednega boja, ki izvira od tod, ker skuša vsak razred pridobljene prednosti in privilegije ohraniti in pomnožiti in ki kaže go spodarsko šibkemu razredu, da je voditi ta boj — o načinu izpregovorim kasneje — od razreda do razreda, in ne od osebe do osebe. Sovraštvo, sila in odstranitev poedincev vladajočega razreda se ne približa rešitvi vprašanja niti za las; zbudi pa reakcijo splošne nejevolje proti nasilju, žali načelo človečanstva, načelo, ki ga socializem tako glasno oznanja. Nasilje ne pospešuje rešitve, zakaj sedanje nenormalno stanje splošne bede in vživanja posameznikov ni posledica zle volje določenih oseb.

Tudi v tem oziru soglaša socializem docela s pozitivno vedo, ki odreka človeku prostost volje in ki skuša doumeti vse človeško nehanje, individualno in kolektivno, kot učinek plemena in okolice.

Nasproti obema enako enostranskima teorijama, da je civilizacija izključno le učinek okolice, oziroma plemena, sem vedno, zlasti po svoji teoriji kriminalitetnih faktorjev naglašal, da je rezultanta vselej skupen učinek plemena in okolice. 1)

Zločin, samomor, otrpnjenje duha, beda niso posledica prostovolje, osebne krivde, kakor uči spiritualizem, in prav tako malo je kriva prosta volja kapitalistova, če trpi delavec pod skopo mezdo, brezposelnostjo in bedo. Vsak socialni pojav je nujen učinek zgodovinskih pogojev in okolice in danes vplivajo vsled olajšanega in pomožnega prometa vseh dežel tudi oddaljenejši in tuji dogodki na zamotani razvoj stvari.

Ob današnji neomejeni dedni prenosljivosti in vzmožljivosti zasebne lastnine, ob trajno rastoči vporabi znanstvenih odkritij v ob delavanju sirovin, pod vplivom parne sile, elektrike in rastočega izseljevanja in priseljevanja je neizogibno, da je življenje kmečkih, delavskih in obrtniških rodbin navezano z nevidnimi, trdnimi nitmi na silno svetovno življenje, ko je občutiti bombaževe, kavine in pšenične žetve daljnih dežel na vseh straneh sveta prav kakor so premembe solnčnih peg faktor redno povračajočih se poljedelskih kriz, določujočih usodo milijonov ljudi.

Kako je možna v vseobsežnem znanstvenem svetovnem nazoru o enoti prirodnih sil in solidarnosti vsemirja otročja in revna predstava o prostosti volje in o odgovornosti poedincev za usodo človeštva?

Če bi socialist zmislil in ustanovil, četudi le v dobrodelne namene, industrijski zavod za zaposlenje brezposelnih in če bi proizvajal od mode odpuščene ali pa neporabljene predmete, bi priveslal vzlic vsem človekoljubnim nameram v konkurz ob tihem delovanju gospodarskih zakonov. Pristaš socializma, ki bi hotel plačevati svojemu delavstvu dvojno ali trojno običajno mezdo, bi šel pod nič iz istih vzrokov, zakaj prodajati bi moral svoje blago z izgubo ali pa bi mu ležalo neprodano v skladiščih, če bi stala njegova cena ob enaki kakovosti nad tržno ceno. Propadel bi in ostala bi mu edina tolažba, da bi ga imenovali "dobrega človeka", ime, ki je po sedanji merkantilni morali nekam dvoumno.

O merkantilni morali govorim po zgledu Letourneauja, ki razločuje v svoji knjigi L'evolution de la morale štiri moralne faze: živalsko, divjaško, barbarsko in merkantilno (meščansko), ki ji bo sledila faza višje razvite morale, katero imenuje Malon socialno moralo.

Ne glede na večjo ali manjšo prisrčnost razmerja med delodajalcem in odjemalcem predpisuje njiju medsebojni gospodarski odnošaj sedanji družabni red z nadvrednostnim zakonom, ki je ž njim Marx nepobitno dokazal, kako delodajalec nabira kapital, ne da bi delal, ker proizvaja delavce vsak dan mezdo presegajočo vrednost, — nadvrednost, ki zapade kapitalistu brez truda, tudi če odštejemo od njegovega dobička resnično mezdo za tehnično in upravno delo, opravljeno v tehnički upravi.

Solncu in dežju prepuščena zemlja sama od sebe ne rodi vina, ne pšenice, rude se ne vzdigujejo same iz zemlje in kopica zlatov se ne pomnoži sama od sebe v škrinji kakor čreda goved na paši. Kapital proizvaja izključno le preobrazba sirovin po človeškem delu. Le ker poljedelec prekopava zemljo, rudar koplje rudo, ker streže delavec svojemu stroju, ker meša kemik svoje snovi, ker inženir konstruira mašino itd., sme računati posestnik ali kapitalist, ne da bi bil napravil kaj drugega, kot da je dedoval ali pa se "absentiral" od svojega posestva, leto za letom na produkt, ki mu ga stvarjajo v zameno za siromašno stanovanje in skop kruh drugi, često otrovani po skrnobi riževih poljan in močvirij, po strupenih plinih v rudnikih in tovarnah. Tudi ob spolovini (mezzadria), ki jo slavé kot praktičen socializem, je še zmerom čudno, kako da prihaja v hišo posestnika, ki vendar ne dela, žito, olje in vino v množini, zadoščajoči za složno življenje, dočim mora zakupnik dan za dnem trdo delati, da zasluži kruh zase in svojo rodbino. Ob spolovini odpade vsaj najhujše: negotovost vsakdanjega kruha, strašilo brezposelnosti, ki neprenehoma grozi mezdnim delavcem na deželi in v mestih. Toda v bistvu ostaja tudi ob tej vzorni pogodbi problem isti, in vedno odpade po deset ljudi, ki delajo in slabo živé, na enega, ki dobro živi, ne da bi delal. 1)

Taka je struktura privatne lastnine in taki so njeni učinki, uveljavljajoči se tudi proti volji posestnikov. Zategadelj je vsak nastop proti posamezni osebi nesmiseln in brezploden; premeniti je vso družabno smer, odpraviti vso uredbo privatne lastnine, ne z "delitvijo", kakor pravijo, ki bi znova rodila šele akutnejšo in siromašnejšo lastnino, katera bi tekom leta zapadla zakonom proste konkurence, temveč nadomestiti jo je s kolektivno in socialno lastnino nad zemljo in proizvajalnimi sredstvi, — premembe, ki se vsekako ne dado doseči s kabinetnimi ukazi, kakor nekateri podtikajo socializmu, ki pa se vršé in ki se od ure do ure, od dne do dne direktno in indirektno množé: direktno, zakaj civilizacija obstaja v trajnem nadomeščanju individualnih posesti in funkcij z družabnimi. Zgradba cest, železnic, pošta, razsvetljava mest, vodovodi, muzeji, pouk itd. so bili pred nekaj desetletji še v rokah zasebnikov, sedaj so v družabni posesti in neverjetno je domnevanje, da se ustavi ta direktni proces socializacije prav sedaj, ko vsi živi pojavi modernega življenja drug drugega prehitevajo: indirektno, kot končna posledica gospodarskega individualizma, kojega nosilce imenujemo buržoazijce, po pridnih srednjeveških "purgarjih", ki so se naselili pod zaščito fevdalne graščine ali pa v senci cerkve in ki so si po dolgem smotrnem delu koncem 18. veka s svojo revolucijo osvojili oblast, da so potem napolnili svojo zgodovino s sijajnimi boji za narodno svobodo in s čudovito tehnično vporabo znanosti. Vzlic temu se kažejo danes na njih navzdolni poti očitna znamenja razpada, ki je vselej neizogiben, kedar se družba prenovlja v novi razvojni fazi.

Gospodarski individualizem povzroča v svojih zadnjih posledicah napredujočo koncentracijo lastnine na pojemajoče število imetij. Beseda "miljarder" je skovanka 19. veka in prav nazorno izraža dejstvo, ki iz njega izvaja Henry George zgodovinski zakon gospodarskega individualizma in po katerem postajajo bogati vse bogatejši in revni vse revnejši. Čim manjše je število tistih, ki posedujejo zemljo in proizvajalna sredstva, tem lažja bode očividno njih razlastitev z odškodnino ali brez nje po edinem lastniku, ki ne more biti nihče drugi, kot družba. Zemlja je prirodna podlaga družabne zgradbe, in zatorej je nezmiselno, da pripada posameznim poedincem in ne vsej socialni celoti. Skoraj tako nesmiselno je, kakor da bi posedovalo nekaj gransenjerjev zračni monopol. Razlastitev je poslednji cilj socializma, ki pa očividno ni dosegljiv, če si vzamemo tega ali onega lastnika, tega ali onega kapitalista na piko, to bi bil individualističen način bojevanja, ki mora ostati brezuspešen ali pa roditi le neznatne, polovičarske in začasne vspehe ob gromni potrati sil.

Če vidim politikarja, ki se z vsakdanjimi protesti in neskončnimi osebnimi anekdotami trudapolno bojuje, da se navsezadnje parlament in občinstvo že privadta njegove zgovornosti, se mi zdi podoben higijeniku-fantastu, ki bi v svrho asanacije močvirja z revolverjem streljal na posamezne mušice, namesto da bi s temeljito drenažo nastopil proti skrnobi. Zatorej proč z bojem in nasiljem proti osebam in na razredni boj, na boj v tem smislu, da podelimo ogromni delavski množici vseh obrti in poklicov zavest te osnovne resnice in interesnega nasprotja napram vladajočemu razredu, da si po smotreni organizaciji in s pomočki javnega življenja, ki jih podeljuje sedanja civilizacija svobodnim narodom, osvoji gospodarsko oblast! Verjetno je, da bodo vladajoči razredi vsepovsod, preden odnehajo, omejili in odpravili ustavne svoboščine, ki so jim bile neškodljive, dokler jih je v porabljalo neorganizirano delavstvo, katero je kot hipnotizirano sledilo čisto političnim strankam; do zadnjega časa so bili radikalci, kateri so razpolagali z delavskimi glasovi, napram osnovnim vprašanjem družabnega reda in lastnine skrajno konservativni.

Zatorej: razredni boj, boj razreda proti razredu in s sredstvi, ki jih bom razmotrival pozneje pri razboru različnih oblik družabne obnovitve. Razredni boj v darvinskem smislu, boj, ki ponovi v človeški zgodovini veličastno dramo boja za obstanek med različnimi vrstami, ne da bi ga ponižal na divjo in nesmotreno rokoborbo moža proti možu.

Na tej točki obstanem, kajt razbijanje skladnega razmerja med darvinizmom in socializmom se da še znatno nadaljevati z vedno enakim koncem, z zavrnitvijo dozdevnega nasprotja med obema glavnima strujama današnje vede.

K bistroumnim opazovanjem Virchowa o soglasju med darvinizmom in socializmom dodaja Leopold Jacoby sledeče zgodovinske pripombe: "Leta 1859 je izšla hkrati z glavnim delom Darwinovim knjiga, ki je iz povsem drugega iztočišča merila na isti cilj in povzročila popolno preobrazbo družabnih ved in ki je ostala dolgo neopažena; naslov ji je bil: Zur Kritik der politischen Oekonomie Karla Marxa in je bila predhodnica njegovega velikega dela Das Kapital. Kar pomenja Darwinovo delo o postanku vrst za razvoj organskega življenja do človeka, to pomenja Marxovo delo za postanek in razvoj človeških skupin, držav in družabnih oblik človeštva. 1)"

Kakor je postala Nemčija najplodovitejša zemlja za razvoj darvinizma, prav tako je postala najboljše polje za zavedno, urejeno in nepremagljivo propagando socialističnih idej. Zatorej vidimo v Berlinu v izložbah knjigarn, ki tržijo s socialistično literaturo, da zavzemajo Darwinova dela častno mesto poleg del Karla Marxa.

Ugovori Nägelija in Weissmanna proti Darwinovem nauku o dednosti pridobljenih svojstev, ki so bili s takim veseljem sprejeti deloma ravno zaradi odnošajev med darvinizmom in socializmom, se obračajo le proti sekundarnim točkam Darwinove teorije, koje jedro je ostalo nedotaknjeno. 2)

(Dalje prihodnjič.)

1) L. Jacoby, "L'idée de l'evolution"; pr. "Biblioteca dell' Economista", zv. IX. p. 69.

2) Pr. zavrnitev Weissmanna po Spencerju (Paris 1894), p. 287

NAROČITE SE NA DNEVNIK "ZARJA"!

Kdor želi čitati podučne članke o socializmu in novice iz starega kraja, ta naj se naroči na edini slov. socialistični dnevnik "ZARJA."

'Zarja' izhaja v Ljubljani, Šelenburgove ulice štev. 61 II in stane za Ameriko $6 za celo leto.

Ali ste zapazili, da Vam je, ali da Vam bo v kratkem potekla naročnina?

Za vsak slučaj poravnajte takoj, da se Vam ne vstavi lista.

KAKO SI OHRANIMO ZDRAVE IN TRDNE ZOBE?

Na roditeljskem večeru I. mestne deške ljudske šole v Ljubljani predaval zobozdravnik **dr. E. Bretl.**

Konec.

Stalno zobovje se zavapnjuje v prvem letu po rojstvu. Naša skrb naj bo, da dobiva otrok tudi sedaj s hrano potrebno množino vapnenca. V tem oziru najbolj primerna hrana za otroka je materino mleko, katerega ne more popolnoma nadomestiti nobena umetnost. Če hočete torej, častite matere, doseči, da bodo imeli Vaši otroci močne kosti, trpežne in lepe zobe, morate jih dojiti same. — Potem ne bodo več prihajali k zobozdravniku otroci, ki imajo že s tremi leti popolnoma uničeno zobovje.

Kakor sem že preje omenil, je zobna gniloba najbolj razširjena bolezen, je ljudska bolezen v pravem pomenu besede. Dokazati vam hočem to dejstvo z zanesljivimi številkami in se sklicujem tukaj na izborno knjižico "Die Zahnpflege in der Schule", von Jessen, Motz, Mominicus. Pisateli sami pravijo v uvodu: "Želja pisateljev je, da bi se nahajala ta brošurica v rokah vsakega učitelja." In res bi bilo velike važnosti, da je vsebina te knjižice vsem vzgojiteljem ljudstva znana.

Na Nemškem so preiskali na stotisoče šolarjev, in dognali so, da ima tam povprek 97% vseh šolarjev bolna zobovja. V drugih deželah te številke niso mnogo ugodnejše, deloma še slabše. V Avstriji n. pr. ima po neki, najbrž na popolnoma zanesljivi statistiki 99% šolarjev slabo zobovje; na Ogrskem 65—87%, v Švici 90—100%, v Rusiji 82%, na Angleškem 77—95%, v Ameriki 92% itd.

Te strašne številke se tičejo samih otrok od šest do štirinajst let starih. Tudi pod šestim letom ne bi bile številke mnogo ugodnejše, ako bi eksistirala kaka statistika. In sedaj vzemimo vojake, kjer so slabejši elementi eoipso že eliminirani. Tudi tukaj najdemo še vedno 90—95% bolnih zobovij.

O vzrokih tega skoro neverjetnega propada človeškega zobovja sem že govoril. Pri posamezniku je temu krivo nezadostno gojenje zobovja in neprimerna hrana. Ves civiliziran svet boleha na tej kugi, ker že stoletja ne rabi več svojih zob tako, kakor bi bilo naravno. Zaraditega je naše zobovje degenerirano in bo še bolj, če ne najdemo sredstev, da to preprečimo.

Posledice velikansko razširjene zobne gnilobe sezajo delj kakor bi kdo na prvi hip mislil. Zanemarjeno zobovje postane mnogograt nevarno zdravju celega telesa. Ako je v ustih kak gnil zob, preide gniloba kmalu tudi na sosedne zobe. Pri trajnem zanemarjenju se skvari zob za zobom in posledica temu je končno popolnoma uničeno zobovje, kakor ga najdemo tolikrat že v otroški dobi. Usta so polna gnilih korenin, iz oteklin na zobnem mesu se povsod izceja gnoj. Vse to povzroča grozovito neprijeten duh iz ust.

Umevno je, da se pri takem stanju zobovja takorekoč okuži vsak dihljaj in vsak grižljaj. Želodec in pljuča so pred vsem v nevarnosti. Pri takih nesrečnežih trpi želodec tudi v drugem oziru. Pacijent že dolgo ne more žvečiti. Jedi prihajajo premalo razkosane v želodec; ta jih vsled tega ne more dobro prebaviti. Velik del hrane ostane na ta način neizrabljen; otrok vsled tega oslabi. Iz ust se dovaja oslabljenemu želodcu z vsakim grižljajem množina gnoja z milijoni bakterij. Ni čuda, če nastanejo vse možne želodčane bolezni, če nima oslabljen otrok več toliko odporne sile napram drugim boleznim.

Dognano je dalje, da predstavljajo pri otrocih bolne žleze mnogokrat prvi stadij tuberkuloze. In ravno zanemarjeno zobovje je največkrat vzrok, da zbole in oteko žleze. Posebno pri otrocih med 8—14 leti otečejo vsled dolgotrajnih gnilobnih procesov na koreninah in vnetem zobnem mesu bezgavke in žleze na spodnji čeljusti ter na vratu tako, kakor pri škrofulozi. Ti organi so se navzeli bolezenskih kalij iz ust in utegnejo okužiti polagoma ves organizem. Taki otroci bolehajo pogostoma na malokrvnosti. V primeri s starostjo navadno niso dovolj razviti. Tak mladi naraščaj, ki naj bi bil ponos staršev, je popolnoma oslabel, brez moči napram raznim boleznim. Ni čuda, če večino te mladeži prej ali slej pobere jetika.

Opozarjam naj še v kratkem na zelo važno dejstvo. Kakor že omenjeno, se nahajajo v ustni duplini vse možne bakterije, poleg neškodljivih tudi provzročiteljice davice, pljučnice in jetike. V ustih z zdravo sluznico ne morejo ti bacili napraviti nobene škode. Če so pa usta zanemarjena, če so dlesna vneta in gnojna, tedaj so dani bakterijam vsi pogoji za nadaljni razvoj. Naselijo se v zrahljani in poškodovani dlesni v votlih zobeh, v gnilem zobnem mozgu, od koder prodro v razne žleze v čeljustih v čelno duplino, v notranja ušesa, v pljuča, v prebavila, in v krvne cevi. Čim bolj je zanemarjena ustna duplina, tem večja je nevarnost, da nalezemo bolezen.

Ker so otroci mnogo bolj podvrženi nalezljivim boleznim kot odrasli (Part, Hygiene der Zähne und des Mundes), se more ravno pri njih z rednim gojenjem zobovja in ust mnogo storiti, da se preprečijo te bolezni. To velja za davico, škrlatico in ošpice, ki imajo svoj glavni sedež v ustni duplini, oziroma se pri njih pojavijo prva znamenja bolezni v ustih, tako da ni dvoma, da imajo bolezenske kali tu svoj vhod v organizem.

Otroci z zanemarjenimi ustmi zaostajajo tudi v šoli, prvič, ker radi zobobola mnogokrat zamude šolo, drugič pa tudi, ker niso zdravi. Taki otroci z gnilmi in smrdečimi škrbinami v ustih so tudi vedno preteča nevarnost za svoje sošolce in za učitelje. Pri vsakem dihu, pri vsaki besedi, pri vsakem kašljanju pride smrad in nebroj eventualno nevarnih bakterij v zrak v šolski sobi, ki ga vdihajo vsi otroci in učitelji. Na ta način se razširjajo lahko infekcijozne bolezni. Kaj nam pomagajo vse moderne higijenične priprave v šolah, n. pr. kopeli in ventilacije, če zahajajo otroci z gnojem v ustih v šolo in okužujejo tam zrak, ki ga morajo vsi dihati.

Če vse to premotrivamo, mora biti vsakomur jasno, da ima cela javnost, da ima v prvi vrsti šola in javne oblasti v lastnem interesu dolžnost skrbeti, da se poboljšajo tozadevne higijenične razmere. Največ se da v tem oziru doseči v šoli. Tam se še da popraviti kar se je doma zamudilo. Začeti se mora že v otroških vrtcih; tam je časa dovelj, da se lahko dejansko izvršuje gojenje zobovja. Pridnim otrokom se naj tam razdele zobne krtačice; taki otroci pa, ki se zoperstavljajo, ali katerih starši ne dopuščajo, da bi se njih otroci privadili snažnosti, se lahko prisilijo s tem, da se eventualno izključijo, to tem laglje, ker otroški vrtci niso obligatni. Na ta način se otroci lahko privadijo, da spada k gojenju celega telesa samo ob sebi umevno tudi gojenje ust in zobovja.

V ljudskih in srednjih šolah bi učitelji lahko veliko koristili, če bi med naravoslovnim poukom podajali kratka, lahko umevna navodila za zdravstvo ust, eventualno na podlagi tabel. V učne knjige naj bi se sprejel kak sestavek o negovanju zob. Kot odgojitelj bi naj učitelj pazil, kakor na umite obraze in roke, tudi na osnažene zobe. Razdelila bi se naj otrokom tiskana navodila za pravilno snaženje zob in ust.

Največ uspehov pa bi bilo pričakovati od rednih brezplačnih preiskav na šolarjih, ki bi se morale vršiti obvezno potom šolskega zdravnika, odnosno zobozdravnika. O priliki preiskovanja bi se podali otrokom primerni nasveti; na listkih bi se naj vselej zabeležil uspeh preiskave, da bi starši vedeli, kako je z zobnim zdravjem njihovih otrok.

Seveda nam pri tem še manjka sredstev, da bi se ubožni otroci zdravili brezplačno. Pa ravno zaradi tega bi bile take preiskave prevelike važnosti; zakaj če se nam posreči merodajne faktorje prepričati, da je gniloba zob rakrana celega ljudstva (Ritter: Zahn- und Mundhygiene im Dienste der öffentlichen Gesundheitspflege), če dokažemo, da se nahajajo že v otroški dobi v ustih najhujše kvare, če končno dokažemo, da je slabotna generacija često posledica slabega ustnega zdravja v otroških letih, potem bi uvidela i država i mestne uprave, da je treba temu zlu temeljite odpomoči. Tudi zasebnih dobrotnikov bi se dobilo, ki bi se zavzeli za resno stvar.

Skoro v vseh kulturnih državah, kjer so uvideli važnost teh dejstev, so se uvedle v zadnjih desetih letih velikanske naprave, da bi se prišlo v okom tej najbolj razširjeni bolezni, gnilobi zob. Vsem na čelu je Angleška, kjer niso samo v šolah, ampak tudi v armadi, v jetnišnicah in bolnišnicah nameščeni stalni zobozdravniki.

Na Nemškem nastavljajo v zadnjih letih povsod šolske zobozdravnike. Posebno v Štrasburgu vladajo v tem oziru vzorne razmere. V šolah se poučujejo otroci o važnosti in o negovanju zobovja na jako praktičen način, kakor se lahko prepričate v navedeni Jessenovi knjigi "Die Zahnpflege in der Schule", katero še enkrat vsem učiteljem najtoplejše priporočam.

Nadalje se tam obvezno preisku jejo zobovja in bolni otroci se brezplačno zdravijo v mestni kliniki za zobobolne šolarje. Tam se otrokom zobje ne izruvajo samo, ampak se jim tudi zalivajo. Uspeh te človekoljubne institucije je očividen.

Skrajni čas bi že bil, da bi se povsod začeli merodajni faktorji za to važno stvar zanimati. S primerno majhnimi sredstvi se da na tem polju jako mnogo doseči. V šolah moramo začeti, obenem pa se naj ljudstvo s predavanji in s tiskano besedo vedno in vedno zopet opozarja na to, kar mu je najbolj potrebno. S tem se bo povzdignilo ljudsko zdravje, s tem se bo povzdignila uporna sila in delavnost celega naroda.

Zahvaljujem se vam, častita gospoda, in končam s prošnjo, da tudi vi storite, kjer in kolikor vam je mogoče, vse, da dosežemo v tem oziru boljšo bodočnost.

Nekateri ljudje vpijejo: "Mi smo nepristranski!" Kakor hitro pa zapiše veter, — se zasukajo.

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 189..

Inkorporirano 24. februvarja 1908 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERŽAN, Box 72, Mineral, Kans.
Podpreds.: FRANK AUGUSTIN, Box 360, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 357, W. Mineral, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, Woodward, Iowa.
JAKOB MLAKAR, Box 320, W. Mineral, Kans.
JOHN ERŽEN, Jenny Lind, Ark., Box 47.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša samo eden Dolar. Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

V. I. Dimitrijeva:

EDEN.

(Konec.)

"Kje so? Pobijte jih! Stojte! Brez pardona!" je vpil oficir kakor blazen. Široko je zamahnil s sabljo, ki je bila videti v ognjenem žaru kakor oblita s krvjo. Ali ko je poskočil na zemljo, je obstal in se začuden ozrl. Brlog izdajalcev je bil v njihovih rokah, ali kje so bili izdajalci? Iz kupa so štrlele podrtine, smuke prevrnjenih sani, motno so se svetile velikanske črke table s prodajalne, ki je stala navpično, — in drugega nič, nikjer človeka ... Barikada je bila prazna.

"Lopovi! Bojazljivci!" je mrmral oficir zmeden. "Kanalje, skrivajo se..."

Ni skončal. Strel je počil; oficir je zaklical "oh" in sablja mu je padla iz roke. "Tukaj so, tukaj so!" so vpili vojaki in drli okolo vogala barikade, ki se je tesno naslanjala na visok zid vrta. Tam zakrit od goste sence, ki je padala nanj od stene, je stal le en človek in mirno meril na oficirja, pripravljen da ustreli še enkrat.

"Primite ga! Držite! Vzemite mu revolver!" je zapoveljeval oficir, obraz je imel spačen od bolečin in z roko je držal ranjeno desno ramo. Človek je ustrelil še enkrat, krogla je odletela žvižgajoč preko oficirjeve glave in mu zbila čepico.

Za trenotek so se razpršili vojaki, ali potem so navalili z vso silo na onega, ki je streljal, razorožili so ga, suvali so ga, tepli in eden je že vzdignil puškino kopito, da bi mu račesnil glavo.

"Stoj! Čakajte, otroci!" je kričal oficir, "za to je še čas, zaslišati ga moramo; ali ste mu odvzeli revolver?" "Tukaj, gospod lajtnant," je zaklical eden vojakov s ponosom zmagovalca in držal revolver kvišku.

"No... pripeljite ga sem!"

Vojaki, razgreti in rdeči, težko sopeč od nepotolažene besnosti, so privlekli revolucijonarja pred oficirja. "Pridi sem, lopov! Koliko ljudi si pokončal? Še gonimo se naj s teboj semintje! Na mestu bi te morali pobiti kakor steklega psa!" Eden se ni mogel premagati in je udaril revolucijonarca po glavi. Vojaki, jezni, lačni in trudni, so se komaj zadržali, da bi ga ne raztrgali na kose. Oficir je zavpil nadnje: "Rečem vam, ne storite mu ničesar!" Vojaki so pritajeno godrnjali in pripeljali ujetnika.

Sedaj sta si stala nasproti, iz oči v oči sta se gledala, oficir in revolucionar. Oba mladeniča, oba sinova ene matere, Rusije, ali drug od drugega nezmerno daleč, drug drugemu nezmerno tuja. Pogledala sta se — eden vitek bled mož z nežnimi ženskimi rokami, z ošabnim obrazom; oni drugi krepak, širokopleč mož z močnimi, prožnimi mišicami in temno poltjo, vajen viharja in ognja. Oficirjeva postava je spominjala na krhko porcelanasto figuro, branitelj barikade je bil vlit iz železa in jekla. Njegove velike črne oči so se svetile veselo in svobodno v temnem obrazu: čepico je bil v borbi z vojaki izgubil in kratki, gosti, temnoplavi lasje so štrleli nad strmim, štirioglatim čelom. Lahen, poreglјiv nasmeh mu je šinil preko usten s kratkimi rdečkastimi brki. Oblečen je bil v kratke usnjate hlače, modro bluzo brez pasu in visoke klobučaste škornje.

Minuto sta se gledala oficir in jetnik; prvi z ostudno spako, drugi izzivajoče in porogljivo. Nato je oficir povesil oči.

"Ali si streljal name?" je vprašal kratko in sovražno. "Da", je odgovoril z nasmehom revolucionar.

"Malopridnež!" je dejal oficir grozeče in krepkeje pritisnil robec na ramo. "Kje so tvoji sodrugi?" Mladi mož je skomizgnil. "Kakor vidite, sem sam tukaj."

"Lažeš!" je zavpil oficir ves jezen in zaceptal z nogo. "Kje se skrivajo tvoji ljubi tovariši? Kje so? Govori!"

"Sam sem," je mirno ponovil revolucionar in v njegovih stisnjenih očeh so poigravale vesele hudobne lučke.

"Sam? Ti hočeš trditi, da si sam streljal na moje ljudi? Da si sam zgradil to barikado? Da si sam streljal na kazake in dragonce?"

"Sam," je odgovoril mladi mož in ustnice so se mu tresle pritajenega smehu. Oficir mu je pogledal v obraz in ta molčeči smeh ga je spravil v besnost. Kakor skala je stal oni pred njim in čutil je vso svojo brezmoč, da bi ga premaknil. Kri mu je bušnila v obraz. Stisnil je pest in močno zamahnil proti revolucionarju, kakor da bi ga hotel udariti. "Jaz te bom že pripravil, da boš govoril, lopov! Vse bom iztisnil iz tvojega grla!"

Oni je stal in se smehljal; ponosno in preziljivo je gledal na svoje sovražnike. Oficir je stopil korak nazaj in iznova povesil oči. "Preiščite ga!" je dejal hripavo. Vojaki so obkolili mladega moža in klečali ob njem kakor psi ob mrhovini. Obrnili so mu žepe, preiskali bluzo, slekli mu čevlje in jih iztresli, ali razen škatljice cigaret in užigalic niso našli ničesar. Ko so dokončali preiskavo, so vprašujoče pogledali oficirja, ki je gledal v stran in temno opazoval, kako da se razširjajo krvave pege na beli ruti nad ranc. "Nič ni, gospod lajtnant, razen cigaret in užigalic."

"Ustrelite!" je dejal oficir in ta kratka beseda je zadonela v krvavordečem miru kakor udarec sekire. Vojaki so prijeli revolucijonarja za roke, ali on je skomizgnil in se oddaljil sam. "Ni potreba. Umrjem lahko brez pomoči". Vojaki so se preplašeni spogledali. Mladi je šel z odločnimi koraki proti zidu, obrnil vojakom hrbet in se vzravnal, vedno še miren, pogumen in smehljajoč. Bledordeči odsev ognja je obžarel njegov temni obraz s trmastimi lasmi nad čelom.

Vojaki so pomerili. Ostro so zaropotali petelini. "Slišiš?" je kričal oficir. "Eno minuto ti dam odloga. Ali hočeš povedati, kdo je bil s teboj?" Mladi mož je pogledal proti visokemu nebu, ki je žarel od plamenov požara; pogledal je na rdečo zastavo, ki je plapolala nad barikado in je osvetljevala njegov obraz z zmagoslavljem in zanosom, kakor da ne bi bil on premagan, temveč zmagovalec. Vzdignil je roke. "Zdravstvujte, bratje! Za vas umrjem, za našo zemljo in ljudsko vlado! Živela svoboda!"

"Ogenj!" je zaukazal oficir.

Krvavordeči mir se je stresel od strelov. Votel odmev je prišel iz ulic in nekje daleč zamrl.

Revolucionar je padel — bil je takoj mrtev. Ali še v smrti se je smehljal in ena njegovih rok se je dvigala vzdignjena proti nebu kakor bi komu grozila. Na barikadi je postalo mirno — tako mirno kakor v grobu. Tihi krvavi valovi so valovili na daljnem nebu; krvava zastava je molče plapolala sredi razvalin. Tiho je bilo...

"Vzemite to dol..." je dejal oficir. Vojaki so cepetali neodločeni na mestu, pogovarjali se polglasno in gledali mrtveca od strani. Končno je eden nerodno splezal na vrh in strgal z droga rdečo zastavo. Trenotek je pomislil, potem jo je zmečkal in jo vrgel na mrtveca. V poletu se je blago odvilo, padlo z nežnim šuštenjem na truplo in je pokrilo s kraljevskim škrlatom od nog do glave.

Temni obraz je postal še temnejši: odsev požara se je zrcalil v ostklenelih punčicah; motno so se svetili beli zobje. Mrtvec se je smehljal in nekomu grozil z odrevenelo roko.

In hipoma se je polotila vseh čudna groza. Molče in razburjeni so hiteli zmagovalci z barikade, ne da bi se ozrli. In zdelo se jim je, kakor da bi vstalo v strahotnem rdečem miru neštevilno železnih ljudi kakor oni, ki je ležal osamljen pri zidu, s prestreljenimi prsi in grozeče dvigujejo roko. In kakor krik zmagovalcev je zadonelo za njihovimi hrbti:

"Živela svoboda!"

Ali si je že vaša organizacija naročila 100 iztisov "Socialistične knjižnice", katere bodete razdelili med nezavedne tovariše na prihodnji veselici. — Ako tega še niste storili, skrbite, da se to zgodi.

Glasilo hrvatskih socialistov je "Radnička Straža", 1830 South Centre Ave., srbskih sodrugov pa "Narodni Glas", 2318 Clybourn Ave., Chicago. Prvi stane $2.00, drugi pa $1.00 za cele lete.

BELEŽKE.

"Glas Naroda" mora biti unijski list! Tako sta se izrekli konveniji dveh jednot — J. S. K. J. in društvo Sv. Barbare — v Pittsburgu. Ako ne — glasi se sklep — tedaj si poiščeta omenjeni dve jednoti drugi unijski list za svoje glasilo. Duh časa! Pred nekaj leti je bilo drugače, dokler še ni "Proletarec in par drugih delavskih listov čistilo ozračja med ameriškimi Slovenci. Sodrugi zbrani okrog "Proletarca" in v socialistični organizaciji lahko danes rečejo: to je naše delo.

Bolgarija in Turčija sta sklenili prijateljstvo in zvezo proti Grkom. Geslo prihodnje vojne bo torej: križ proti križu za svobodo polumesca! Prostaki na eni in drugi strani bodo pa še verjeli, da gre za vero.

Harry K. Thaw je zapravil en milion preden je dokazal, da je norec. Sedaj bo moral zapraviti še en milion, da dokaže, da ni norec.

Manuel, portugalski "eks" in potepin, se je zadnji mesec oženil z neko nemško princezinjo. Deset dni po poroki je pa "kraljica brez trona" nevarno zbolela, tako da je mogla takoj v bolnišnico na operacijo. Obenem je "kraljica" tudi neki izjavila, da se bo takoj ločila od Manuela. Nemško časopisje sedaj odprto piše, da ima "eksova" nevesta spolno bolezen in obenem neusmiljeno žigosa potepina Manuela — o katerem je znano, da se je klatil po pariških bordelih — čemu da je zanesel svojo bolezen v nemško cesarsko rodovino. To je sličica in vzor — tistih, ki žive in vladajo po "milosti božji".

V Harristonu, Miss. je drhal "veljavnih državljanov" linčala dva zamorca prejšnji teden. Drhal je vodil sodnik (!) Jefferson Truly, kateri je zamorca kar na cesti brez vsake porote in brez vsake formalnosti državnega pravdništva obsodil na — telegrafski drog in "obsodba" se je takoj izvršila. In veljavni Amerikanci imajo še "nerve" protestirati proti barbarizmu v Meksiki, kjer ravnotako usmrčujo ljudi brez sodnega procesa!

Uradno poročilo bolgarske vlade o številu mrtvih in ranjenih v obeh vojnah se glasi: 44.892 ubitih Bolgarov. Od teh je padlo v vojni s Turki 30.024 in v vojni s Srbi in Grki 14.868. Ranjencev je vseh skupaj 104.586, dočim je 78-240 mož izgubljenih. "Za blagor očetnjave naj puška govori..."

Predsednik Wilson je 3. t. m. podpisal nov carinski zakon, katerega so demokratje kuhali in pekli v onih zbornicah celega polleta. Sedaj imajo nižjo carino in za delavce nastopijo obljubljeni zlati časi — kajpak!

Po izjavi štatistov je bilo v minulem letu v Zedinjenih državah izvršenih čez 19.000 samomorov. Po logiki Kranjskega Janeza je v Jolietu vseh teh 19 tisoč samomorov zakrivil — socializem! Ali ni to strašno?

"Amer. Lažnjivec" oziroma Kranjski Janez nam še zdaj ni pojasnil, kako si on razlaga katoliško skebarijo v Calumetu, Mich., dasiravno ga drezamo že en mesec. Daj, daj Janez, gani se in povej, kakšne odpustke daje tvoja cerkev duhovnom, ki vodijo skebe in se vozijo s profesijonelnimi ubijalci in koliko odpustkov dobe verniki, ki skebajo dokler so delavci — trpini na štrajku? Ali te boli glava?

"Zakaj vi socijalisti ne delate tako kakor katoliški duhovni"? Tako nas teden za tednom vprašuje Kranjski Janez. Kako pa? Ali naj delamo tako kakor Hans Schmidt? Ali kakor Luka Klopčič? Ali kakor on — Kranjski Janez? Schmidt, gorostasni morilec! Klopčič, glavar skebov! In Kranjski Janez, ali ni on največji bluffer, kar jih zemlja nosi? Ne! Socialisti ne bomo tako delali. Tako zamorejo delati le "farji".

Potolažite se kolegi! Kranjski Janez je pisal o hudodelstvu svojega duhovnega brata v New Yorku. Napisal je 13 in 120 vrst zaporedoma. Kolegi, bodite mu hvaležni, da je to storil. Kajti v tistih 133 vrsticah je povedal jasno in določno, da v Ameriki je lahko vsak slepar in vsak norec za katoliškega popa. To je vendar boljše kot nič! In kdo ve — če se to tudi njega ne tiče?

Kranjski Janez je vedno bolj smešen. Zdaj je iztaknil, da se "Proletarec" bolj zanima za vero kot pa za socializem. Janezov "biznis" je prodajati "božjo besedo" in odpustke, reševati duše iz vic itd. Potemtakem bi moral njegov "Amer. Lažnjivec" prinašati le pridige in druge take božje reči. Ali glej spaka! Namesto tega piše večidel le o — socializmu, ki so ga katoliški popi že milionkrat prekleli. Ne vemo, če se "Proletarcu" sploh še izplača pisati o socializmu, ko je pa to nalogo prevzel "Amer. Lažnjivec". Janezova socialistična propaganda je res izvrstna. Ogromno število katoliških delavcev se je pričelo zadnje čase zanimati za "Proletarca" in za socializem. To nam svedoči naš imenik naročnikov, ki čudovito lepo raste. In komu se imajo zahvaliti? Kranjskemu Janezu! Bully! Le naprej, Janez! Velika škoda bi bila, da bi odnehal. Da pa bodo katoliški delavci socializem dobro razumeli, bodo za to sami skrbeli. Ti Janez jim le povej, da je tukaj "Proletarec" in to je dovolj.

"Kam gre denar socialistov?" vprašuje ves v skrbeh Kranjski Janez. Hm! Eno je gotovo. V farško bisago, katera je že od nekdaj brez dna, ne gre! 60 milionov mark prispevajo socialisti v Nemčiji v svoje organizacijske blagajne. Hudiča! To je že lep denar! Kako krasno bi bilo, če bi Janez imel ta denar in pa njegovi moralni propadli bratci od kakega Schmidta pa gori do kardinala. Kaj si bi pa Janez vse kupil? Kam se bi odpeljal na kratek čas? O — sursum corda, kakšni "cajti" bi bili! Ampak — zlomek! — denar je v rokah socialistov in ti ga porabijo za propagando in delavske boje, kar je Janezu in Janezom vse skupaj sleparija. Ako kak delavec ali delavski učitelj prejme za svojo dobro in koristno delo nekaj plače — ki ni v primeri z delom, katerega vrši, nobena plača — je to po mnenju Janeza sleparstvo. Kar pa nevedni delavci plačujejo njemu in ostalim popom za razne ceremonije, ki niso vredne piškavega boba, to je seveda vse v redu. Plačati dolar ali dva za mašo za "duše v vicah" je največja sleparija na svetu in to bi moralo biti že davno prepovedano po zakonu. Pametni delavci seveda ne prispevajo nič za taka sleparstva, odtod jeza in krik v popovskem Izraelu.

Kranjski Janez vidi, kako pada njegov vpliv in kako se lomijo stari stebri rimskega fanatizma med ameriškimi Slovenci. Vidi, kako katoliške jednote sprejemajo socialistična pravila in kako katoliška društva glasujejo za združitev z naprednimi društvi: vidi svoj lastni poraz, kako ga je katoliška jednota brenila nedavno iz visokega stolčka. Vse to in še veliko več vidi Janez in v svoji neizmerni slepoti in bikovi glavi zamenjava svoj lastni poraz s — socialističnim gibanjem. Imaš prav: le slepi samega sebe, Janez! Slepec vidi vse črno, med tem ko si domišlja, da mora biti belo, a pri tem — telebne v jamo.

— **Milost za morilca!** Soproga Schumeierjeva je odposlala v petek justičnemu ministru naslednjo prošnjo: "Ekselenca! 20. maja t. l. je tukajšnje porotno sodišče soglasno spoznalo krivim Pavla Kunschaka zločina zavratnega umora, ki ga je bil izvršil Kunschak na mojem nepozabnem, ljubljenim soprogom in ga obsodilo k smrti na vešalah. Ker je bila Kunschakova ničnostna pritožba zavrnjena, je postala 9. septembra obsodba pravomočna in se mora tudi izvršiti, če se ne izpremeni smrtna obsodba v zaporno kazen. Prosim Vas torej, gospod minister, da uporabite Vašo ustavno pravico, izpremeniti smrtno obsodbo v zaporno kazen. Ako tega ne storite in ostane obsodba dunajskega porotnega sodišča pravomočna in se tudi izvrši, tedaj bi bila moja in mojih treh otrok neizmerna bol, ki nam jo je povzročila smrt soproga in očeta, še večja in stotisoči, ki so žalovali z menoj ob krsti mojega dragega soproga, bi občutili z nami vred usmrčenje morilca kot onečaščenje spomina na rajnega. Zvest programu avstrijske socialne demokracije, ki zahteva odpravo smrtne kazni, je nastopal moj soprog ves čas svojega delovanja za odpravo smrtne kazni in predloge avstrijskih socialno demokratičnih poslancev, s katerimi so zahtevali odpravo te barbarske kazni, je podpisal tudi moj soprog. Čeprav ni dosegel cilja, tedaj naj se ne izvrši to, kar je mrzel zaradi njega. Že v uran prve, največje bolí, ob svežem grobu, je dejal zastopnik stotisočev organiziranih avstrijskih delavcev, da se umora, kakor je gnusen in prokletstva vreden, ne sme maščevati z novim umorom in po mojem poročilu je izjavil v porotni dvorani moj odvetnik, da jaz in moji trije otroci niti ne mislimo na maščevanje. In sedaj, ko je sodišče že govorilo, hočemo iznova dokazati, da smo si ohranili tudi nasproti morilcu še človeško čuvstvovanje. V soglasju s strankinim vodstvom nemške socialne demokracije v Avstriji, katerega član je bil tudi moj soprog dve desetletji do svoje smrti in v soglasju s predlogi socialno demokratičnih poslancev v državnem zboru Vas prosim, gospod justični minister, da ukrenete vse, da se ne izvrši smrtna kazen nad Pavlom Kunschakom." — Cecilija Schuhmeier.

Glasilo hrvatskih socialistov je "Radnička Straža" 1830 S. Centre ave.; srbskih sodrugov pa: "Narodni Glas", 2318 Clybourn Ave., Chicago. Prvi stane $2, drugi pa $1 za celo leto.

JOS. A. FISHER
Buffet
Ima na razpolago vsakovrstne pivo, vino, smodke, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepčilo.
3700 W. 26th St., Chicago, Ill
Tel. Lawndale 1761

BELL PHONE 1318-J FISK
MATIJA SKENDER
SLOVENSKI JAVNI NOTAR
ZA AMERIKO IN STARI KRAJ
5227 Butler St. Pittsburgh, Pa.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Zdravniška preiskava brezplačna—plačati je le zdravila 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišejo slovensko.

Delavci na Aurori, Minn., in tisti, kateri pridete na Auroro, ne pozabite posetiti Kovačev "Saloon" kjer vam bode sodr. Movlan postregel s hladno in svežo pijačo in unijskimi smodkami.
Delavci, podpirajte svoje organizirane tovariše.
ANA KOVAČ,
Main ulica, Aurora, Minn.

SLOVENSKI SALOON
LOUIS BEWITZ,
198 — 1st Ave., Milwaukee, Wis.
Izborna pijača, izvrstna postrežba.
Vsakdo uljudno sprejet.

JOE POLOVICH
do danes najmodernejši
KROJAČ
dela obleke finih krojev po zelo zmernih cenah. Obleke zlika takoj sproti med tem, ko vi čakate.
3129 Broadway, St. Louis, Mo.

E. BACHMAN
1719 S. Centre Ave., Chicago, Ill.
je največja češkoslovenska delavnica zastav, znakov, čepic in vseh društvenih potrebščin.
Zahtevajte takoj po pošti moj veliki cenik, ki ga Vam pošljem — popolnoma zastonj.

I. STRAUB
URAR
1010 W. 18th St. Chicago, Ill
Ima večjo zalogo ur, verižic, prstanov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki v sobo nizki ceni.

Ako želite slovenske gramofonske plošče, Columbia gramofone zlatnino in srebrnino, obrnite se na nas!
A. J. TERBOVEC & CO.
P .O. Box 25, Denver, Colo.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Št. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET,
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

TUJCEM priporočam svoje dobro urejeno prenočišče in restavracijo, domačinom pa svoj saloon, vsem skupaj pa vse.
IG. KUŠLJAN
229—1st Ave.
MILWAUKEE, WIS.

M. JOVANOVICH
84 — 6th Str. Milwaukee, Wis.
PRODAJA ŠIFKARTE.
Pošilja denar po pošti in brzojavno. Izdeluje: Obveznice — Pooblastila — Prepovedi, potrjene po notarju in ces. in kr. konzulatu.
EDINA HRVAŠKO — SLOVENSKO — SRBSKA AGENCIJA

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 466 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1466

SALOON
z biljardom in kegljiščem
Poleg saloona dvorana za društvene seje, veselice itd.
John Stražišar
611 Market St., Waukegan, Ill. Phone St. 574.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.
NIZKE CENE.
Velike ugodnosti:
električna luč, izvrstna kuhinja, vino zastonj, kabine tretjega razreda na parniku

Sledeči parniki odplujejo ob 3 uri popoldan iz New Yorka:
Argentina . . . . 28. maja
Oceanic . . . . 7. junija
Martha Washington . . 14. junija
Za vse informacije se obrnite na glavne zastopnike
PHELPS BROS. & CO.
Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.
ali pa na druge uradne zastopnike v Združenih državah in Canadi.

POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.
Postrežba točna in izborna.
Vsem Slovencem in drugim Slovanom se topio priporoča
MARTIN POTOKAR,
1625 So. Centre Ave. Chicago

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Uraduje od 10—12 predpoldne in od 7—9 zvečer. V sredo in nedeljo večer neuraduje.
Tel. Canal 476.
1842 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996.

GOSPODINJE POZOR!
Priporočamo vam v prodajo vse stvari, ki spadajo v grocerijsko ali mesarsko obrt. Vse po najnižjih cenah. Na zahtevo se dovaža na dom.
G. Mamčilovich & Co.,
331 Greeve St., Conemaugh, Pa.
Tel. Con. 4050.

Važno uprašanje!
KDO mi opravi najbolje in najcenejo?
Konzularne, starokrajske sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar J. Kaker
220½ Grove st
Milwaukee, Wis.

PORFIRIA ZOPET KLIČEJO.

Vrnitev tirana v Mexiko nima nobenega pomena.

Iz Washingtona poročajo: Oficielno povabilo od strani Huertove vlade generalu Porfirio Diaz, naj se ta vrne v Mexiko, smatrajo v Washingtonu oni, ki se dobro spoznajo v mexikanski poltiki, le kot nekako razpoloženje brez vsakega političnega ozadja. Ni verjeti ,da bi sploh kak element v Mexiki resno smatral starega moža, kot fizično sposobnega igrati sploh še kako vlogo. Mnenja smo, da žele nadzorujoče moči v Mexiki njegove navzočnosti le radi tega, da bi s tem vzbudili po celi deželi zaupanje do vlade.

Odkar je Porfirio vsled Madero revolucije zapustil deželo, nad katero je neomejno vladal 25 let, je živel kot pregnanec ponajvač v Franciji. Že za časa predsedovanja Maderovega se je pričelo gibanje, naj bi se poklicalo Porfiria nazaj. Ko je postal Huerta naslednik Maderov, so bil pripadniki Diaz-ovi prepričani, da je prišel njihov dan sodbe. Razpoloženje, ugodno vrnitvi Porfirijevi je bilo vedno večje. Vendar ni verjeti, da se bo res vrnil.

Že ponovno in tudi še pred par dnevi je namreč izjavil,, da se vrne v Mexiko le v tem slučaju, ako bi kak inozemski sovražnik prodrl v deželo.

Povabilu se torej ne odzove.

Po guvernerju pomiloščen.

Savannah, Ga. — Guverner Slaton je pomilostil dr. W. J. McNaughton-a, ki je bil obdolžen umora in mu s tem rešil življenje. Doktor je baje pred tremi leti umoril Fred Flandersa v Emanuel County. Zaporna komisija je priporočila spremenitev smrtne kazni v dosmrtno ječo. Guverner je izjavil, da je sicer v dvomu o počenjaju McNaughton-a, vendar ne more reči, da govore dokazi zelo v njegovo dobro. Gospa Mattie Flaunders, za katero se je mislilo, da je bila tudi udeležena pri umoru svojega soproga, ni bila nikdar v procesu. Ako ne bi bil pomiloščen, bi moral biti dr. McNaughton dne 3. okt. obešen. Upajmo, da bo tudi cela zadeva našega nesrečnega rojaka Erjavca kmalu in **ugodno** rešena!

Umetni premog. Berolinski fizikalični družbi so pred kratkim poročali o poskusih v svrho sestave, oziroma naprave umetnega premoga, kojih uspeh je bil zelo zadovoljiv. Kakor poročajo "Technische Monatshefte", ki izhajajo v Stuttgartu na Virtemberškem, so izvršili poskuse s čisto celulozo, katero so izpostavili hudi vročini, kar je provzročilo proces, ki je gori omenjeno tvarino izpremenil v takozvani smolnati premog, kateri se je od naravnega premoga odlikoval le po svoji posebni strukturi. Če bodo ti poskusi kdaj zadobili praktični pomen, se danes seveda še ne da reči. Nedvomno pa je sproženo vprašanje o možnosti glede umetnega nadomestila za premog velike važnosti, posebno ker množine in bogastva naravnega premoga v zemlji bodo za splošno porabo zadostovale komaj za eno tisočletje, ako se ne posreči zemljo v premogovnih krajih bolje izkoristiti.

— 8 delavcev ponesrečilo. V Fali ob Dravi nad Mariborom stavijo veliko elektrarno. Zaposlenih je tam 430, večinoma sezijskih delavcev. V petek, 12. t. m. proti poldnevu se je naenkrat sesul na desni strani krog 8 metrov visok lesen oder. Na njem je bilo osem delavcev, ki so padli vsi v globino, ki je pa bila k sreči napolnjena z vodo, tako da nesreča ni bila tako velika, kot bi bila, če bi v globini ne bilo vode. Srečen slučaj je hotel, da je tisti čas ravno odpovedala pumpa. Pet delavcev, večinoma Nemcev, so odpeljali težko ranjene v mariborsko bolnišnico, drugi trije pa so v domači oskrbi. Nekateri imajo polomljene noge in roke. Vzrok, da se je oder sesul, še sedaj ni znan.

Marseille, 16. Snoči se je v Kristalni palači med drugimi producirala sedemnajstletna japonska akrobatka Nizmura na visoki lestvi. Nenadoma je izgubila ravnovesje in padla iz višave na tla, kjer je obležala s počeno lobanjo. Kmalu na to je izdihnila. Lestva je padla nekemu godcu na glavo in so ga morali umirajočega odnesti. Kljub temu tragičnemu dogodku se je predstava nadaljevala (!!)

Rim, 17. V volilni agitaciji je bil pred kratkem v Cassoriji pri Neaplju nek volilec ustreljen. Pred prefekturo se je razvilo živahno streljanje. Nastopila je policija. Nek kmet je bil težko ranjen, osemdesetleten duhovnik pa ubit. Tudi v Paternu in v drugih krajih je prišlo do krvavih bojev, v katerih je poginilo več oseb.

Posledice zanemarjenega prehlajenja pozna vsak. Pravočasno drgnjenje s krepkim linimentom pa kali uniči. Najpotrebnejše sredstvo v domači lekarni je torej dober liniment. Že leta sem se je Dr. Richterjev "Pain Expeller" izkazal, da je kot tak izboren. Sredstvo se lahko kupi v sleherni lekarni v Ameriki za 25 centov steklenica. Človeku pa je treba biti pozornemu, da dobi pravega z varstveno znamko s sidrom. (Adv.)

NAZNANILO IN VABILO.

Stem ste vabljeni vsi rojaki, kateri stremite po boljšem življenju, neodvisnosti, samostojnosti in uživati sad svojega truda, da si pridete pogledati lepe in obilne pridelke tukajšnjih rojakov in farmerjev, ter se prepričate na lastne oči in potem sodite po svojem premisleku, kje da je bolje za vas, mučiti se in garati po zaduhlih tovarnah, rudokopih in enakih zdravju škodljivih krajih, za par dolarjev, kar komaj zadostuje za boro življenje in vsakdanje potrebščine, ali pa biti samostojen, in neodvisen, **sam svoj delodajalec** in gospodar na zdravem in svežem zraku v prijaznem in rodovitnem kraju, kjer se Vaše delo stotero izplača in kjer si v par letih po marljivem in dobrem gospodarstvu napravite eksistenco, postanete od vsakega neodvisen, sam svoj gospodar, ter premožen farmer katerega vsakdo časti in se mu ni treba uklanjati bosom, za iste krvav pot potiti ter njih žepe polniti, ki vas v zahvalo za to, v slučaju bolezni in onemoglosti brezsrčno odslove in Vaše mesto z novimi močmi nadomestijo, ne oziraje se na vas, in vašo usodo. Pomislite nekoliko, pripravite si boljšo bodočnost, da bodete enkrat uživali sad svojih žuljev in truda, da Vam ne bode potreba na stara leta skrbeti kje bodem spal? kaj bodem jedel? in kaj bode z mojo družino v slučaju da obolim ali celo umrjem. Še je priložnost in čas se takih skrbi rešiti in pripraviti sebi in svoji družini boljše življenje in brezskrbno bodočnost.

Kupite si kos dobre in rodovitne zemlje v prijaznem in lepem kraju Wausaukee, Wis., kjer imam še precej rodovitne zemlje na prodaj po zelo nizkih cenah in ugodnih malih naplačilih, tako da si vsakdo, ako ravno je pri malem denarju lahko zemljo kupi in si boljšo bodočnost preskrbi kjer bode brezskrbno med rojaki v tej slovenski farmerski naselbini sad svojega truda užival in kjer je v zadnjih 4 mesecih že nad 80 rojakov svoja posestva kupilo, kar je jasen dokaz, da je zemlja rodovitna, kraj prijazen in zdrav, dobra in čista voda, ugodno podnebje in klima, kjer še ni bilo nikdar slabih letin in kjer je vedno dober trg ter izvrstne železniške zveze z vsemi večjimi mesti in trgi.

Kdor želi imeti posestvo v tem prijaznem in ugodnem kraju, naj pride naravnost sem v Wausaukee, Wis. Ako pa želi prej kakih natančnejših informacij, naj piše takoj na

A. Mantel L. Box 221,
Wausaukee, Wis.

katere dobi takoj in brezplačno.

V dodatek naznanilu stem naznanjam vsem rojakom, ki so mi pisali, da pridejo v teku tega meseca, kakor tudi onim, ki so že kupili a se še ne naselili, da sem svojo pisarno iz Chicage preselil sem, ter se tudi sam tukaj za stalno naselil, tako da bodem lahko vsaki čas rojakom na razpolago in v pomoč v vseh možnih ozirih in potrebščinah. Ko se odločite sem priti, kupite vozni listek direktno do Wausaukee, Wis. in mi svoj prihod naznanite, da Vas tukaj na postaji pričakam in se za Vas zavzamem.

(Advertisement)

Ali ste onemogli?

Ali ste trudni? Ali nimate veselja do dela in drugih reči? Ali je vaša prebava slaba? Odpravite te neprilike s tem, da okrepite celi ustroj. Rabite

Severov Življenski balzam

(Severa's Balsam of Life)

Priporoča se tudi zoper dolgotrajno zapeko, zlatenico, slabo prebavo in razne druge jetrne neprilike . Cena 75 centov.

Vprašajte lekarnarja za Severova zdravila. Zavrnite nadomestitve. Ako jih nima v zalogi, naročite jih od nas.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS IOWA

"Feeling Better Already Thank You!"

Srečen sem, ker sem poslušal vaš svet in se zdravil z

Dr. Richterjevim PAIN-EXPELLERJEM.

Ozdravel me je bolečin v grlu in križu, da se počutim sedaj čisto zdravega. Vsaka družina bi ga morala imeti. Čuvajte se ponaredb. 25 in 50c. steklenice.

F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl Street, New York, N.Y.
Dr. Richterjeve Congo Pilule olajšajo. (25c. all 50c.)

10 Cigarettes

5 Cents

Kadite izvrstne

NEBO CORK TIP CIGARETTES

Brez primere najboljši

KADAR potrebujete društvene potrebščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2616 South Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj. -:- Vse delo garantirano.

Veselje in sreča.

Prizadevati bi si morali, da pridobimo ,toliko veselja in sreče iz življenja, kolikor mogoče. Bodi srečen in osrečuj druge. Prvi pogoj sreči je zdravje, in prvi pogoj zdravju je popolna prebava hrane. Če prebava oslabi iz kateregakoli vzroka, jo Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino spet pripravi do redne delavnosti. Iz telesa prežene vso tvarino, ki ne spada tja, ter očisti in usposobi telo za prejemanje zadostne hrane. Prebavo to vince pospeši. Zato ga uživajte pri izgubi slasti, pri zapečenosti, notranjih bolečinah in krčih, pri razdražljivosti in oslabelosti. Pri želoděnih in drobovih boleznih je to vince zelo izdatno zdravilo, ki učinkuje brzo in gotovo. V lekarnah. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—1339 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. Kadarkoli rabite liniment, da preženete bolečine, rabite Trinerjev liniment. Je najboljši. — Adv.

Dolžnost vsakega socialista je, podpirati svoje časopisje. Agitirajte za "Proletarca". Pridobite mu nove naročnike.

Rábim 100 rojakov

ki hočejo postati samostojen in neodvisen gospodar v lepem in rodovitnem kraju, kjer je dobra voda, zdravo podnebje in kjer jih je že mnogo naseljenih, ki so vsi prav zadovoljni. Če hoče kdo postati kedaj premožen farmer, se ne sme naseliti tam, kjer še ni farmerjev, ki bi mu kos povedati, če bo zamogel na zemlji tudi res živeti. V okolici lepega in cvetočega mesta Crivitz, Marinette County je že veliko farmerjev in rojakov in nikdo se ne pritožuje. Zakaj ne? Ker je zemlja redovitna, na njej rastejo vsi tisti poljski pridelki kot v starem kraju, izvrstna pitna voda, zdravo podnebje, trave sočnate in redilne za živinorejo, ne hudih viharjev ne toče, ne suše, ne močvirja, več jezer za ribji lov, z eno besedo vse dobre lastnosti, ki jih farmer potrebuje. Zemlja je zelo po ceni, ker se kupi naravnost od lastnika samega T. Kersten. Nobenega dobička zemljiškim kompanijam. Ker je že lastnik precej star, bi se rad hitro znebil vse zemlje, zato podari vsakemu kupcu v mestu Crivitz eno loto zemlje za hišno stavbišče do 25. avgusta, pozneje ne več. Zemlja mora biti prej ko mogoče vsa prodana, zato prav po ceni in lahka odplačila.

Pišite še danes v slovenskem jeziku na T. Kerstenovega zastopnika

N. PIKLOR,
1526 West 21 St. Chicago, Ill.

POTOVANJE V STARO DOMOVINO POTOM

Kasparjeve Državne Banke

je najceneje in najbolj sigurno.

Naša parobrodna poslovnica je največja na Zapadu in ima vse najboljše oceanske črte (linije). Sifkarte prodajamo po **kompanijskih** cenah.

POŠILJAMO DENAR V VSE DELE SVETA. CENEJE KOT POŠTA.

Kaspar Državna Banka **kupuje in prodaja in zamenjuje denar** vseh držav sveta. — Pri Kasparjevi Državni Banki se izplača za K5 $1, brez odbitka. —

Največja Slovanska Banka v Ameriki. — Daje 3% obresti. — **Slovenci postreženi v slovenskem jeziku.** — Banka ima $5,318,821.65 premoženja.

KASPAR DRŽAVNA BANKA, 1900 Blue Island Ave., CHICAGO ILLINOIS

CLEVELANDČANI POZOR!

Belaj & Močnik

6205 ST. CLAIR AVE., CLEVELAND, OHIO.

KROJAČA IN TRGOVCA, priporočava svojo moderno trgovino z vsako-vrstno moško opravo.

Izdelujeva obleke po najnovejši modi.

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue
vogal Loomis ulice
Chicago.

VLOŽENA GLAVNICA $1,900,000.00

JAN KAREL, PREDSEDNIK. — AMERICAN STATE BANK — J. F. ŠTEPINA, BLAGAJNIK

Naše podjetje je pod nadzorstvom "Clearing House" čikaških bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi ulege poštne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J.
Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v soboto je banka odprta do 9 ure zvečer; v nedeljo od 9 ure dopoldne do 12 ure dopoldne.
Denar vložen v našo banko nosi tri procente. Bodite uvejerani, da je pri nas denar naložen varno in dobičkanosno.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Ceškem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "GLASILO" in "PROLETAREC" se tiskata v naši tiskarni -:- -:- -:-

Restavracija in kavarna "Jugoslavija".

1134 — W. 18 Str., CHICAGO, ILL.

— Domača kuhinja. Odprto po dnevi in ponoči. Unijske cigare! —

E. RICHTER, lastnik.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Conemaugh Deposit Bank

54 MAIN STR. CONEMAUGH, PA.

Vložena glavnica $50,000.00.

Na hranilne uloge plačamo 4% obresti.

CYRUS W. DAVIS, predsednik. — W. E WISSINGER, blagajnik.

Pozor slovenski gostilničarji!

Moja tvrdka je prva in edina slovenska samostojna v Ameriki, ki importira žganje naravnost iz Kranjskega. Poskusite en zaboj 12 steklenic, od vsacega 3 steklenice brinjevca, slivovca, tropinjevca in grenko vino. Zagotovim Vam, da boste zadovolni. Dokaz je, da v osmih letih nisem nobenega odjemalca izgubil na tej pijači.
Prodajem nekoliko ceneje kot katera druga tvrdka, ker ne plačujem drazih agentov.
Prodajem samo na debelo. A. HORVAT, 600 N. Chicago, St., Joliet, Ill.